

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární a preprimární edukace

Vlastivědné toulky CHKO Broumovsko

Diplomová práce

Autor: Pavlína Klicnarová
Studijní program: 1M7503 / Učitelství pro základní školy (1. stupeň)
Studijní obor: P14K0390/ Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Martin Skutil, Ph.D.

Hradec Králové 2022
UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ
Pedagogická fakulta
Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: Pavlína Klicnarová
Osobní číslo: P14K0390
Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy (1. stupeň)
Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Název tématu: Vlastivědné toulky CHKO Broumovsko
Zadávací katedra: Ústav primární a preprimární edukace

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í:

Cílem diplomové práce je vytvořit metodiku vlastivědného pozorování v CHKO Broumovsko. Teoretická část bude věnována charakteristice regionu CHKO Broumovsko specializované přímo na obec Suchý Důl a organizační formy výuky navazující na obsah vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět v RVP ZV. V rámci praktické části bude navržena a ověřena metodická příručka pro učitele.

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Martin Skutil, Ph.D.
Datum zadání diplomové práce: 31.05. 2017
Termín odevzdání diplomové práce: 23.6. 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce Mgr. Martina Skutila, Ph.D. a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 23.06.2022

Pavλίna Klicnarová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu diplomové práce Mgr. Martinu Skutilovi, Ph.D. za odborné vedení a cenné rady poskytované v průběhu celé práce. Také své rodině za všestrannou podporu po celou dobu studia.

Pavλίna Klicnarová

Anotace

KLICNAROVÁ, Pavlína. *Vlastivědné toulky CHKO Broumovsko*. [Diplomová práce]. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2020. s.87

Cílem diplomové práce je vytvořit metodiku vlastivědného pozorování v CHKO Broumovsko. Teoretická část bude věnována charakteristice regionu CHKO Broumovsko specializované přímo na obec Suchý Důl a organizační formy výuky navazující na obsah vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět v RVP ZV. Celá práce je dělena do čtyř logických celků a to „Lidé“, „Příroda“, „Místa“ a „Výlety“. Při práci jsem vycházela z běžně dostupné literatury, internetových zdrojů, ale i z vlastní zkušenosti a kontaktu s místními obyvateli. Nově vytvořené materiály byly v praxi ověřeny a byla provedena jejich reflexe. V rámci praktické části bude navržena a ověřena metodická příručka pro pedagogy.

Klíčová slova: CHKO Broumovsko, obec Suchý Důl, turistika, výuka v terénu, metodická příručka

Annotation

KLICNAROVÁ, Pavlína. *Homeland studies wanderings Broumovsko Protected Landscape Area*. [Thesis]. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2020. p. 87

The aim of the diploma thesis is to create a methodology of ethnographic observation in the Broumovsko Protected Landscape Area. The theoretical part will be devoted to the characteristics of the Broumovsko Protected Landscape Area region specialized directly in the village of Suchý Důl and organizational forms of teaching related to the content of the educational area Man and his world in the FEP ZV. The whole work is divided into four logical units: "People", "Nature", "Places" and "Trips". At work, I based on commonly available literature, Internet resources, but also on my own experience and contact with local people. The newly created materials were verified in practice and their reflection was performed. Within the practical part, a methodological manual for teachers will be designed and verified.

Keywords: CHKO Broumovsko, village Suchý Důl, tourism, teaching in the field, methodical manual

Obsah

Obsah	8
Úvod	10
1 Příroda.....	12
1.1 Geologie.....	13
1.2 Klima.....	15
1.3 Hydrologie.....	15
1.4 Fauna a flóra	16
2 Ekosystém	17
2.1 Ekosystém lesa	17
2.1.1 Funkce lesa.....	17
2.2 Ekosystém louka	18
2.2.1 Funkce louky.....	18
2.3 Ekosystém rybníka.....	19
2.3.1 Funkce rybníka	19
3 Lidé.....	20
3.1 Historie obce.....	22
3.2 Památky obce	24
3.3 Historie školy	25
3.4 Kultura	27
3.5 Jednotné zemědělské družstvo	30
4 Místa	31
4.1 Turistické cíle.....	32
5 Závěr teoretické části.....	35
6 Praktická část.....	36
6.1 Klíčové kompetence pro žákyně a žáky	36
7 Tematické okruhy	38
7.1 Výchovně vzdělávací cíle práce.....	38
7.2 Příprava na hodinu – ekosystém lesa	39
7.2.1 Jarní varianta	40
7.2.2 Zimní varianta	41
7.3 Příprava na hodinu – ekosystém louky.....	44
7.4 Příprava na hodinu – ekosystém rybník.....	47
Seznam použité literatury.....	51

Internetové zdroje	53
Seznam obrázků.....	54
Přílohy: Pracovní listy - ekosystém lesa, luk a rybníka	56

Úvod

V poslední době je stále větším trendem děti vzdělávat co nejefektivněji. Znamená to, že by učitel neměl učit pouze nekonečným přednášením a zápisků do sešitů, ale hlavně výuku aplikovat v praxi. Na trhu je dnes spousta zajímavých materiálů, jako jsou interaktivní tabule, moderní tablety aj. Ze své zkušenosti ale vím, že nejzábavnější a nejzajímavější výuka z oblasti vlastivědy je, když můžeme jít s dětmi do přírody a učivo uplatňovat přímo na místě.

Mě z této lokality nejvíce zaujala obec Suchý Důl asi i proto, že se zde nachází malotřídní škola. Na této malotřídní škole učím již pátým rokem. Na těchto menších školách je výuka velmi specifická oproti běžným základním školám, a tak se domnívám, že zde více než jinde záleží na užití zábavných, ale zároveň naučných metod výuky. Ztížení podmínek pro učení bývá ve třídách se spojenými ročníky, kde pedagog často propojuje práce spojených ročníků. Výukové metody se inovují v závislosti na trendech ve vyučování, a proto je toto téma v podstatě nepřetržitě aktuální.

Cílem diplomové práce je vytvořit metodiku vlastivědného pozorování v CHKO Broumovsko. Teoretická část bude věnována charakteristice regionu CHKO Broumovsko specializované přímo na obec Suchý Důl a organizační formy výuky navazující na obsah vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět v RVP ZV. Celá práce je dělena do čtyř logických celků a to „Lidé“, „Příroda“, „Místa“ a „Výlety“. Při práci jsem vycházela z běžně dostupné literatury, internetových zdrojů, ale i z vlastní zkušenosti a kontaktu s místními obyvateli. Nově vytvořené materiály byly v praxi ověřeny a byla provedena jejich reflexe. V rámci praktické části bude navržena a ověřena metodická příručka pro pedagogy.

O CHKO Broumovsko budou informace jen velmi stručné. Teoretická část se bude zabývat přírodou, historií, kulturou, sportem a přírodními úkazy. I když větší část dětí z této obce pochází, nemůžeme říct, že všechny informace dokonale znají. Poutavými a zajímavými příběhy, zkoumáním a pokusy lze dostatečně zajímavé děti zaujmout tak, že tyto informace daleko rychle zpracují a hlavně zapamatují.

Toulky po vesnici zařadím do praktické části, kdy budou rozepsané jednotlivé výlety za určitými zajímavostmi v terénu, a to během celého školního roku. Děti během výuky v terénu budou plnit různé úkoly, poznávat, zkoumat a vyplňovat pracovní listy. Vycházet budu již ze zkušeností a praxí z touto metodou výuky z minulých let, jelikož nové poznatky z důvodu Covidu-19 nemohly být v letošním roce realizovány.

Obr. 1 - Myšlenková mapa

1 Příroda

CHKO Broumovsko se nachází ve východních Čechách, ohraničený věncem hor Javořích, Stolových a Jestřebích. Je to malebná krajina s ostrůvky divoké přírody, známá především svými rozsáhlými skalními městy a unikátní církevní a lidovou architekturou. Zdaleka však nejsou jedinými přírodními klenoty v oblasti: na stovkách lokalit je zaznamenán výskyt vzácných a zranitelných druhů, rozmanitých biotopů a zajímavých výtvarů neživé přírody. Význam některých lokalit se odráží v jejich vyhlášení za maloplošná zvláště chráněná území a lokality soustavy Natura 2000. (Správa CHKO Broumovsko, 2021, online)

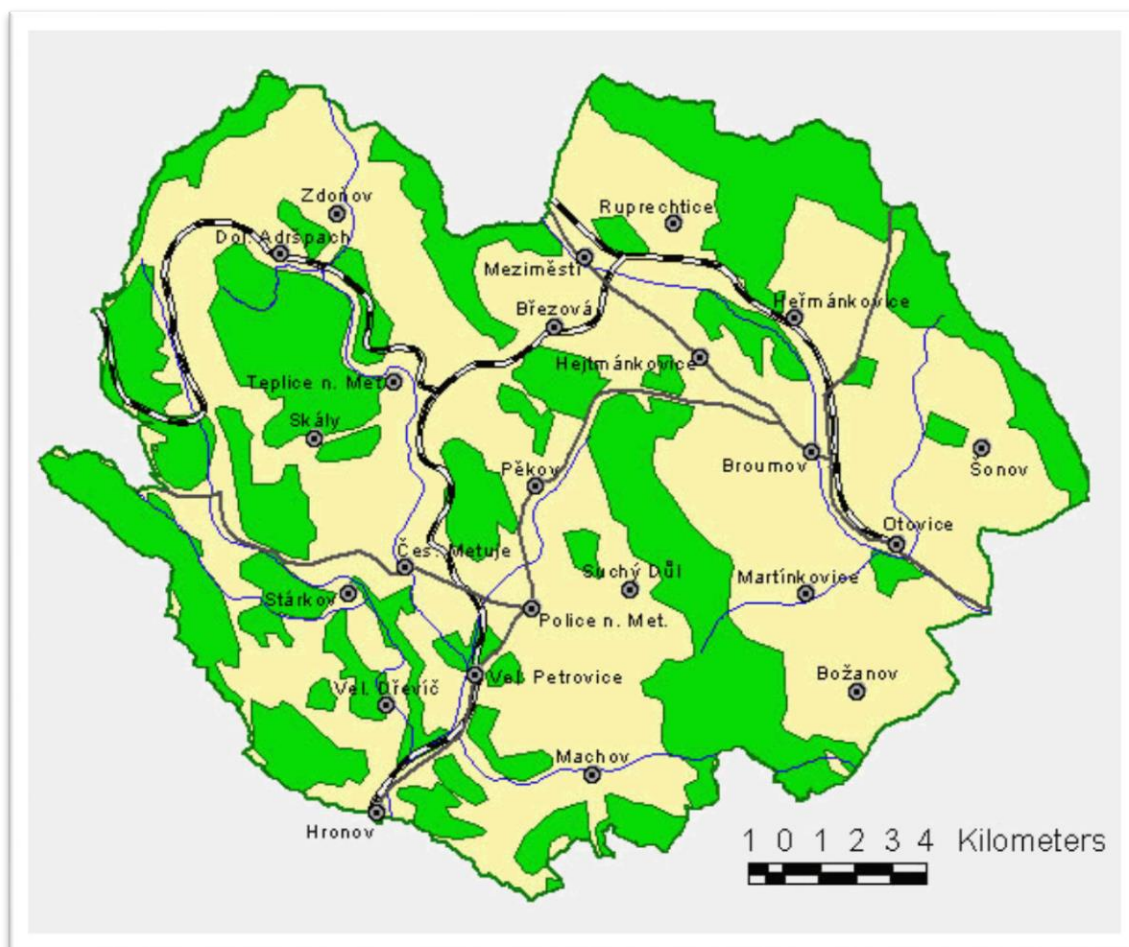
Broumovsko je známé především svými přírodními krásami. Nejcennější jsou dvě národní přírodní rezervace. Adršpašsko-teplické skály patří se svými 17 km² k největším skalním městům ve střední Evropě. Spolu s Broumovskými stěnami jsou výjimečné svým reliéfem a klimatem, umožňujícím existenci ojedinělé květeny a zvířeny. Vrcholová část stolové hory Ostaš a mimořádně členitá Křížová cesta u Adršpachu byly vyhlášeny v roce 1956 přírodními rezervacemi. Borek a Kočičí skály jsou přírodní památky. Skalní města se nacházejí v Adršpašských skalách, Teplických skalách, na Ostaši u Police nad Metují, v Broumovských stěnách či Jiráskových skalách u Teplic nad Metují. Území je rozděleno do čtyř zón ochrany přírody. V působnosti Správy CHKO Broumovsko je i národní přírodní památka Babiččino údolí. Na území CHKO Broumovsko je vyhlášeno 8 evropsky významných lokalit a ptačí oblast. (Správa CHKO Broumovsko, 2021, online)

Obec Suchý Důl leží v údolí potoka Ledhujka, východně od Police nad Metují v nadmořské výšce 439 m n. m. Správní území má celkovou rozlohu 1327 ha a zahrnuje rovněž místní část Slavný pod hřebenem Broumovských stěn. (Suchý Důl - Slavný, historie a současnost, 2003, str. 4)

Takto vnímal obec Suchý Důl před sto deseti lety učitel Karel Jánský: „Vydeme-li z Police směrem severovýchodním směrem, přijdeme do Ledhujky, obce to k městu těsně přiléhající. Za touto pak asi vzdálenosti čtvrt hodinové cesty rozprostírá se v půvabném údolí ves Suchodol. Oko naše mile překvapí pohled na různé ty chaloupky a statky po svazích roztroušené, že se nám zdá, jakoby z těch straní vyrůstaly. Teprve asi uprostřed údolí pozorujeme příbytky více seskupené po způsobu krajských vesnic. Středem údolí vine se bystrý potůček. Pravý to obraz horské osady.“ (Suchý Důl a Slavný, historie a současnost, 2003, str. 5)

Obr. 2 - Znak chráněné krajinné oblasti Broumovsko

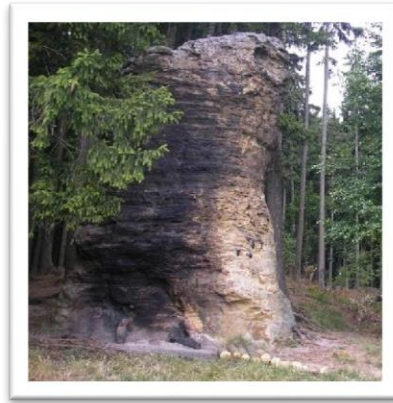
Obr. 3 - Mapa chráněné krajinné oblasti Broumovsko

1.1 Geologie

V Broumovském výběžku leží geologicky i horopisně pestrý kraj. Příroda zde vytvořila rozsáhlá skalní města. Jedná se o Teplické a Adršpašské skály, Broumovské stěny, Křížový vrch a Ostaš. (Příroda | Region Broumovsko, 2021, online)

Chráněná krajinná oblast Broumovska vznikla v oblasti Vnitrosudetské pánve už za variského vrásnění. Variské vrásnění neboli hercynské vrásnění (orogeneze) je vyvrcholení paleozoického orogenního cyklu. Probíhalo v devonu až permu a zahrnuje více tektonických fází. Je málo oblastí v Českém masívu, kde by morfologické prvky tak věrně kopírovaly geologickou stavbu, jako je tomu zde. Klíčovou roli v utváření reliéfu krajiny měly sedimentární procesy, tektonické pohyby a vodní eroze. V důsledku alpínského vrásnění byla původně plochá zemská deska, tvořící dno mělkého křídového moře prohnuta, rozlámána a vyzdvižena. Díky milionům let eroze má krajina dynamický vzhled. Mírně ukloněné svahy a plošiny střídají na ostrých hranách prudké stráně a hluboko zaříznutá, místy až kaňonovitá údolí s převýšením i přes 100 m. Podle dnes platného ortografického (geomorfologického) členění je území rozděleno do tří podcelků: Meziměstská

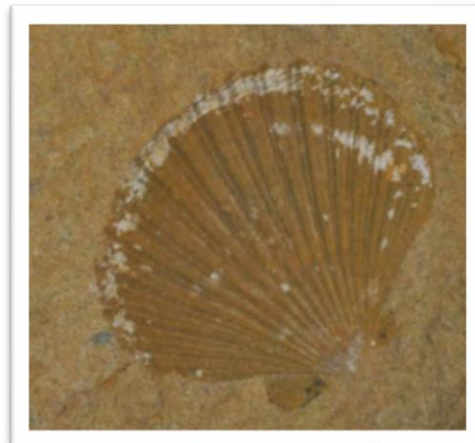
vrchovina, Polická vrchovina a Žacléřská vrchovina. (Správa CHKO Broumovsko, 2021, online)

Obr. 4 - Čertova Skála

Obr. 5 - Kamenné slavenské hřiby

Obr. 6 - Otisk mořského mlže

1.2 Klima

Chráněná krajinná oblast patří spíše mezi mírné a chladnější lokality. Dlouhodobé působení paleoklimatu má důležitý význam pro utváření reliéfu krajiny. Celkový ráz podnebí určují teploty ovzduší, atmosferické srážky a dále oblačnost oslunění, větrnost i další faktory, které se mění z místa na místo i z roku na rok. (Příroda | Region Broumovsko, 2021, online)

Chladná oblast Broumovského meziohří přináší v průměrném ročním úhrnu 850 – 1000 mm srážek. Návětrné horské polohy vysoké přes 800 m pak ještě o něco více.

Mikroklimatické poměry pak určuje poloha, hlavně však absolutní a relativní výšky a morfologie terénu. Jistý vliv mají i větrné poměry, oslunění, lesní příkrývka atd. Po většinu roku zde převládají větry západních a severozápadních směrů, ovšem s velkými místními rozdíly. Sluneční svit trvá průměrně 1600-1800 hodin ročně, mlhy přetrvávají hlavně v kotlinách.

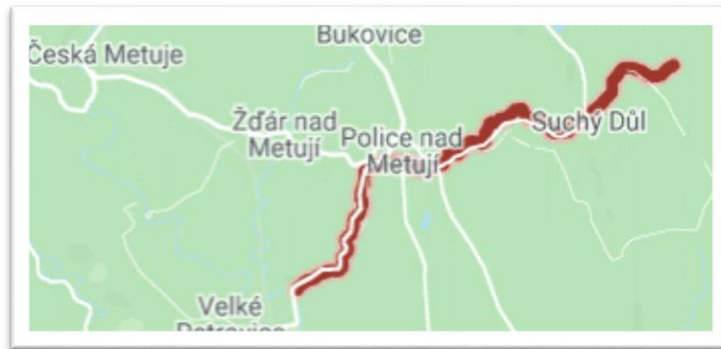
Poněkud svérázné mikroklima vykazují skály a rozlehlejší skalní města. Dost časté jsou lokální, krátkodobé tepelné inverze, které ovšem mají vliv i na celoroční chladnější průměry. (Střída, 2003, str. 12)

1.3 Hydrologie

Stěnavy v CHKO jsou potok Vižňovský, Ruprechtický, Uhlířský, Heřmánkovický, Kravský, Svinský a Černý, významnější pravobřežní přítoky pak potok Vernéřovický, Jetřichovský, Liščí, Křinický, Martínkovický a Božanovský. V povodí Metuje se nachází Chráněná oblast přirozené akumulace podzemních vod Polická křídlová pánev na jejímž území je zvýšená ochrana podzemních vod jako nejdůležitější složky přírodního prostředí. Významnější levobřežní přítoky Metuje jsou na území CHKO potoky Zdoňovský, Bohdašínský, Pěkovský, Ledhuje a Židovka, významnějšími pravobřežní přítoky jsou Skalní potok, Vlášenska, Dřevíč a Rokytník. (Správa CHKO Broumovsko, 2021, online)

Další hydrologickou zajímavostí CHKO Broumovsko jsou místní 2 jezírka. Jezero zvané „Pískovna“ - krásné jezero s nadpřirozeně modro-zelenou barvou u vstupu do Adršpašského skalního města. Vzniklo zatopením bývalého pískovcového lomu. Jezero zvané „Černé jezírko“ (Bischofstein) - rašelinné jezírko černé barvy vedle areálu zámku Bišův, pod zříceninou hradu Katzenstein. Při slunných dnech poskytuje hladina jezera krásné zrcadlové efekty.

Obcí Suchý Důl protéká potok Ledhujka, nazývaná též Ledhuje. Je levostranný přítok řeky Metuje v okrese Náchod v Královéhradeckém kraji. Délka toku činí 6,9 km. Plocha povodí měří 19,3 km². Potok pramení na západním úbočí Broumovských stěn, zhruba 1 km severovýchodně od Suchého Dolu, v nadmořské výšce 638 m. Do řeky Metuje se vlévá u Velkých Petrovic. (Suchý důl – Města a obce, 2021, online)

Obr. 7 - Ledhujka

1.4 Fauna a flóra

Broumovská vrchovina je členitou a malebnou krajinou hor a údolí, skal a roklí, mozaikou lesů a luk, pastvin a polí. Hluboko pod povrchem Polické křídové pánve proudí nejčistší voda. Je to krajina zabydlená a po staletí umně obhospodařovaná.

Součástí, evropské sítě Natura 2000 je i "Ptačí oblast Broumovsko", kde je možné spatřit třeba sokola stěhovavého. V české republice bylo takovýchto oblastí vyhlášeno celkem 41. Broumovsko je výjimečné svou skalnatou divočinou. Do zdejší ptačí oblasti jsou proto zahrnuty všechny významné skalní celky: Adršpašsko-teplické skály, největší skalní město ve střední Evropě, neméně zajímavé Broumovské stěny a další skalnatá území. Rozloha této ptačí oblasti je 9128 ha. Předmětem ochrany jsou zde celoevropsky vzácní ptáci, kteří jsou životem vázáni na skalní biotopy a rozsáhlé lesní porosty např. sokol stěhovavý a výr velký. (Příroda | Region Broumovsko, 2021, online)

2 Ekosystém

Definice ekosystému: „*Souhrn živých a neživých složek, které se vyskytují v určité době a v určitém prostoru a mezi nimiž dochází ke koloběhu látek a toku energie, bez výrazné závislosti na okolí se nazývá ekosystém.*“ (Braniš, Hůnová, 2009, s.50)

Ekosystém se skládá z mnoha organismů. Každý organismus má v ekosystému své specifické místo a funkci.

V přírodě najdeme podle Braniše a Hůnové (2004, s. 50) dva typy ekosystému:

- Přírozený - přírozeným ekosystémem nazýváme ekosystém, který je s minimálním nebo žádným zásahem člověka. Sám se vyvíjí a při porušení je schopen obnovy.
- Umělý – tento ekosystém je dnes převažujícím typem. Vzniká za pomoci člověka (např. lesy, rybníky, přehrady, pole, louky, zahrady, parky a řada dalších). Jsou nestabilní a některé snadno narušitelné.

2.1 Ekosystém lesa

Les představuje biologicky nejrozmanitější suchozemský typ ekosystému a tento pojem se běžně používá ve většině zemí. Jednoznačná definice lesa není v zákonech zcela ukotvena. V knize Ekologický slovník se uvádí tato definice:

„Les je společenstvo dřevin s charakteristickým druhovým složením, tvořící semknutý, vícepatrový stromový porost s vlastním ekoklimatem. Jeho rozloha je větší než jeden ar, 13 pokryvnost více než 50 %, výška stromu nad 5 metrů. Jeho rozvoj určuje především teplota a vláhota (voda a mlha). Druhové bohatství organismů roste od pólů k rovníku.“ (Baláš, 2020 str.30)

2.1.1 Funkce lesa

Lesy pozitivně působí na osvěžení a zotavení člověka především díky kombinaci bioklimatické (záření, teplota), estetické (barevné kombinace) a psychické (vůně, zvuky). Mezi důležité funkce lesa patří především tvorba a ochrana přírodních zdrojů. Lesy za pomoci fotosyntézy obnovují zásobu kyslíku v ovzduší, pohlcují oxid uhličitý. Pro mnoho rostlin a živočichů lesy vytváří přírodní prostředí, a tak se podílí na ochraně a udržování rozmanitosti přírody. Vyrovnávají extrémní teploty, regulují odtok povrchové vody, čistí životní prostředí a brání silným větrům. Také zachycují škodliviny z ovzduší a prach. (Šefl, 2014, str.34)

Obr. 8 - Ekosystém lesa

2.2 Ekosystém louka

Louky a pastviny jsou polopřirozená travinná společenstva, která patří na území našeho státu mezi nejrozšířenější biotopy bezlesí. Louky a pastviny se nacházejí roztroušeně po celém území České republiky od nížin do hor. Velkoplošně jsou vázány na oblasti s extenzivním způsobem zemědělského hospodaření. Přestavují široké rozpětí různých společenstev, která jsou důležitou krajinnotvornou součástí české krajiny, zdrojem druhové rozmanitosti a útočištěm mnoha ohrožených druhů organismů. (Háková, 2004, s.76)

2.2.1 Funkce louky

Louky, napomáhají přirozenému vodnímu režimu s krátkým koloběhem vody, čistí podzemní i povrchové vody od nezužitkových živin, dodávaných do půdy ve formě hnojiv a chrání půdu před erozí. Rostliny tvoří především různé traviny a byliny, a obvykle tu nenajdeme ani keře, ani stromy. Trávy a byliny rostoucí na louce jsou kvalitním krmivem pro hospodářská zvířata. Ke krmení se využívají buď čerstvé nebo sušené jako seno. Zpravidla se sekají dvakrát ročně – začátkem léta (první senoseč) a koncem léta (druhá senoseč). (Háková, 2004, s.78)

Obr. 9 - Ekosystém louka

2.3 Ekosystém rybníka

Rybníky jsou sladkovodním ekosystémem, které byly vytvořeny člověkem především za účelem chovu ryb. Rybníkářství v některých oblastech ČR velmi výrazně změnilo ráz původní krajiny. Současně vytvořilo nové prostředí, které původní mokřady či podmáčené louky obohatilo o celou řadu rostlin a živočichů často zákonem chráněných. Vodní plochy také napomáhají zadržovat vodu v krajině. Stojaté vody jsou oproti prostředí suchozemskému méně proměnlivé. Rybníky i řeky tak zamrzají od hladiny a málokdy promrznou dna, což umožňuje přežít vodním organismům i tuhé zimy.

2.3.1 Funkce rybníka

Základní definice říká, že rybník je uměle vytvořen člověkem sloužící převážně k chovu ryb. Kromě rybochovné funkce sebou rybníky přináší i řadu dalších důležitých funkcí a to vodo hospodářských, ekologických, klimatických či krajinných. (Pokorný, 2004, s. 26)

Obr. 10 - Ekosystém rybníka

3 Lidé

Na Teplicko a do Broumovské kotliny od poloviny 13. století přicházeli kolonisté především z Durynska, kteří sem přinesli specifický druh hospodářské usedlosti známé jako "francký dvorcový statek". Vesnice v celém regionu Broumova jsou kolonizačního typu a zastavění, podél potoků stoupají vzhůru na úpatí kopců a lesů. Architektonické specifikum představuje na Broumovsku klasicistní dvorcový statek. Venkovský klasicistní dům vznikl pod vlivem klasicistní výstavby a přestavby města Broumova. Na venkově se prosazoval už od 20. let, především pak v letech 1850 - 1870.

Výzdoba fasád zde nerozlišuje mezi stavbami obytnými a hospodářskými. Detaily jsou vytvořeny ve štuky a doplňují základní členění fasád určených lizénami, římsami, slepými arkádami a pilastry. Součástí štítů orientovaných ke komunikaci jsou pamětní desky založení statku, kamenné reliéfy svatých a výklenkové sochy oblíbených světců. Klasicistní pilastry ve štítu jsou zpravidla zakončeny hlavicemi. Charakteristické jsou vstupní portály umístěné v obloukových výklencích. Po stranách jsou niky se sedátky, vytesané z pískovce. Klenáky vstupních portálků jsou většinou datovány a označeny monogramem majitele a číslem popisným. Charakteristickou zajímavostí staveb je psí bouda, obložená pískovcovými deskami s reliéfním dekorem domečku. Omítky staveb jsou barevné, nejčastěji dvoubarevné - žluté a bílé. Barevné jsou též stylové klasicistní vstupní dveře do domů. Chlévy a maštale byly součástí obytného domu. Sýpky a stodoly tvořily obestavění dvora doplněné často výměnkem, jehož součástí byla někdy i sýpka. Sklepy byly někdy mimo dům, častěji ale součástí domu.

Vstupní brány do statků bývají někdy průjezdní výměnkem, někdy samostatné. Vzácně jsou zdobeny bohatou sochařskou výzdobou. (Lidová architektura | Region Broumovsko, 2021, online)

Suchý Důl je malebná vesnice s udržovanými zděnými statky broumovského typu, roubenými podhorskými chalupami i staveními s vysokými dřevěnými štíty, které jsou typické pro oblast Slezska. (Obec Suchý Důl, 2021, online)

Místní jméno Suchý Důl znamená „suché údolí“. Není však jinak jasno, proč se toto území nazývá suché, když tu teče potok. Dřívější německý název zněl „Dörrengrund“ nebo „Dürrengrund“. Název Slavný lze také těžko jednoznačně vysvětlit. Německy se jmenoval „Klein Labnei“. (Suchý Důl a Slavný, historie a současnost, 2003, str. 68)

K letošnímu roku je zde celkový počet obyvatel 416. Dle sčítání lidu, domů, bytů k 1. 3. 2001 bylo v celé obci 404 obyvatel, z toho 217 mužů a 187 žen. Celkem je zde 175 domů s 210 byty, trvale obydleno je 114 domů. 49 domů slouží k rekreaci. (Obec Suchý Důl, 2021, online)

Od 14. ledna 2000 obec užívá znak a svoji vlajku. Je to černo-zlatě polcený štít se zlatým kalichem a zelenou lípou. Černé pole připomíná Čertovu skálu. Zlatý puklý kalich je symbolikou a připomínkou svatého Benedikta, zakladatele benediktinského řádu. Kalich je atributem tohoto světce, protože při pokusu jej zavraždit mu byl podán otrávený nápoj v poháru. Když jej před napitím svatý

Benedikt požehnal, pohár vypukl a obsah vytekl. Lípa je připomenutí chráněné, více jak tři sta let staré Barešovy lípy. Prapor vznikl takzvaným čistým heraldickým převodem znaku na list praporu. Ozdobou praporu jsou také stuhy, které získala obec jako ocenění v soutěži „Vesnice roku“. (Suchý Důl a Slavný, historie a současnost, 2003, str. 1)

Společně s obcí Slavný jsou výjimeční svým čilým kulturním a společenským životem. V průběhu roku se zde slaví všechny tradiční i netradiční svátky. Místní spolky hasičů, sportovců, žen, divadelníků a mládeže organizují celoročně programy pro děti a dospělé.

Nejen místní školáci mají v obci možnost navštěvovat jednu základní školu nižšího stupně a mateřskou školu sloužící pro předškolní děti. Pro využití volného času je v obci k dispozici sportovní hřiště a obecní knihovna.

V roce 2004 byla potvrzena česko-polská spolupráce v oblastech kultury, osvěty, vzdělávání, techniky, sportu a hospodářství. Smlouvu o spolupráci s Vambeřicemi podepsaly i hasičské sbory obou obcí. (Obec Suchý Důl, 2021, online)

V soutěži „Vesnice roku“ byla obec oceněna (Místopisy – Suchý Důl, 2021, online):

2013 – oranžová stuha za spolupráci obce a zemědělského subjektu 🍊

2007 – modrá stuha za společenský život 🟦

2002 – zlatá stuha (vítěz krajského kola) 🟡

2001 – zelená stuha za péči o zeleň a životní prostředí 🟢

2000 – bílá stuha za činnost mládeže 🟤

Obr. 11 - mapa Suchý Důl

Obr. 12 - znak obce Suchý Důl

3.1 Historie obce

Historie Policka sahá již do 13. století. Krajina hlubokých pohraničních hvozdů – kdysi domov medvědů a vlků byla ve 12. století obydlena jen sporadicky Slovy. Pro skutečné osídlení zdejší krajiny byl klíčový rok 1213, kdy král Přemysl Otakar I. daroval půdu v okolí dnešní Police nad Metují a Broumova řádu benediktinů z Břevnova.

Osídlení klášterního panství navázalo na velkou vlnu kolonizace v polovině 13. století, postupující proti toku řek – Labe a Metuje z české strany a přítoků Odry ze Slezska. Na Policko si benediktini přivedli své poddané z vesnic ve vnitrozemí Čech, Broumovsko bylo kolonizováno německými osadníky. Stárkovsko, Adršpašsko a Teplicko osídlily východočeské šlechtické rody, které své majetky získaly od krále za zásluhy ve vojenských taženích a službách v úřadech.

Hlavním zdrojem obživy obyvatel a příjmů feudální vrchnosti byla zemědělská půda, kterou získávali těžbou a vypálením lesa - žďářením. Odtud místní názvy Žďárky, Žďár, Zděřina. V názvech obcí v Broumovské kotlině se často objevuje jméno lokátora, který za založení vsi odpovídal, např. Verněřovice, Martínkovice. Pro oblast typické lánové vsi byly zakládány v údolích podél vodních toků. Ve stráních u potoků vznikají jednoduchá roubená, později zděná stavení chudších osadníků, nad hranou údolí dvorcové statky sedláků s navazujícími lány – pás polí, luk a lesa. (Ochrana přírody a krajiny v České republice, 2021, online)

Obec Suchý Důl byl založen již okolo roku 1253 opatem Břevnovským. První písemná zmínka je ale až z roku 1395. Vesnice bývala největší obcí na Polickém klášterním panství. K založení vesnice byli povoláni lidé, kterým byla odměřena půda, a kteří byli za její obdržení povinni vrchnosti určitými platy. Z počátku to byli jen čeští osadníci.

Ve druhé polovině 13. století opat Martin povolal na Broumovsko německé osadníky, kteří založili vesnici německým způsobem. Veškerá činnost se tehdy soustřeďovala na dědičný dvůr, později zvaný „šolcovna“, kde byla tzv. rychta. Je to

unikátní budova, jediná na Policku a okolí. Výsady a povinnosti spojené se suchodolskou šolcovnou jsou vypsány na 6 pergamenových hamfeštech (privilegiích).

Níže jsou uvedeny letopočty se zajímavostmi, které se v obci Suchý Důl a Slavný staly (Suchý Důl a Slavný, historie a současnost, 2003, str. 8-22):

- Roku 1585 zastihl Policko velký mor, na který umíralo i 28 lidí denně. Celkem na mor zemřelo 2250 lidí.
- Třicetiletá válka (1618 - 1648) byla nejhroznější válkou ranného novověku a její důsledky se projevovaly ještě po desetiletích. Více než polovina domu byla opuštěna a počet obyvatel klesl více jak o polovinu. Horší však bylo, že ti, co přežili, byli zchudlí a hospodářské zázemí měli zcela zničené.
- Roku 1710 byl založen rybníček pro pstruhy při hořejším mlýně (čp.7). Ledhujský potok byl nazýván rybnou komorou pro množství pstruhů, kteří v něm žijí dodnes.
- V pruských válkách o dědictví rakouské byly pro zdejší kraj nejhorší roky 1744-1745. V Polici a okolí byly ubytováni tisíce vojáků a v srpnu 1745 zde tábořila celá pruská armáda.
- Roku 1771 se začala používat pro všechny domy čísla popisná. V Suchém Dole bylo 80 numerovaných domů.
- Za napoleonských válek prošlo krajem na 70 000 vojáků různých armád, opět vznikly zdejšímu obyvatelstvu značné škody, které byly ještě dovršeny pádem měny v roce 1811, kdy hodnota peněz klesla na 20%.
- V roce 1832 se v Suchém Dole vyskytla epidemie cholery. Na cholery zde zemřelo 11 osob, a ne celém Policku přes 200 osob.
- 26. června 1866 pruské vojsko překročilo české hranice. Zdejší obyvatelé utíkali před nepřítelem do lesů.
- Obci se také nevyhnuly živelné katastrofy, které tady nejvíce řádily v druhé polovině 19.století.
- 28. října 1918 se v Suchém Dole konaly oslavy ke dni vyhlášení samostatné Československé republiky. By uspořádán lampionový průvod, který vedl až na Slavný, kde měl učitel Josef Hamáček projev.
- Začátkem října 1938 začíná zábor Sudet Velkoněmeckou říší a tak se stává Slavný pohraniční obcí. Ztrácí se přístup na Hvězdu, Korunu, Špičák s Ostaš. Zábrany jsou všechny lesy Broumovských stěn. Hranice na Slavném se kolíčkovaly 23.-25.11. 1938.
- V roce 1940 měl Suchý Důl 152 popisných čísel.
- Obětí heydrichiády se stal třiatřicetiletý prodavač František Thér. 4. června 1942 byl stanným soudem v Praze odsouzen k trestu k smrti pro skrývání nepřihlášené zbraně a nábojů a téhož dne popraven.
- V únoru 1945 byl přes ulici silnici u tabule zřízen protitankový zátaras.

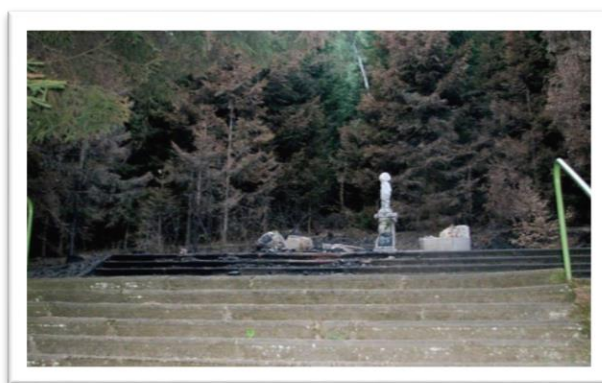
- S koncem války nastala doba převratných změn. V letech 1945-1946 odešlo do pohraničí, především na Broumovsko, více než 30 rodin, především mladých lidí.
- 16. září 1969 v ranních hodinách spadl na střechu výměnku (čp. 147) meteorit o váze 753,2 gramů a velikosti 13,5 x 7 x 5,5 cm. Dostal název „Police“. Celá událost byla hojně publikována tiskem.
- Slavný byl založen roku 1561 opatem Janem Chotovským.
- K sloučení obou obcí došlo v roce 1961. V letech 1986 - 1990 patřil Suchý Důl i Slavný pod město Polici n. Met. V roce 1990 se obec opět osamostatnila.

3.2 Památky obce

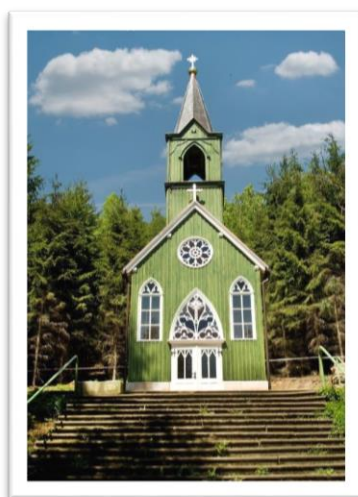
V ochozském údolí v Suchém Dole u Police nad Metují jsou vystavěny dvě kapličky. První kamenná kaplička Panny Marie Lurdské, která byla vystavěna v roce 1883 a slavnostně vysvěcena na den sv. Petra a Pavla roku 1884. Druhá dřevěná, která se nachází v nedalekém v takzvaném Šolcově lese. Ta je připomínkou podivuhodných událostí, které počaly v roce 1892 a historie kapličky byla vlastně dovršena téměř o 100 let později - v roce 1990. Její historie počala dne 10. srpna roku 1892, kdy odpoledne spatřila čtrnáctiletá dívka Kristina Ringlová ze Suchodolu státi na pěšince v lese vysokou, štíhlou postavu. Postava byla zahalená v černém rouchu, splývající až na zem. V obličeji byla bledá a strnulé modré oči, plné něhy hleděly na dívku.²⁹ K tomuto zjevení došlo celkem třikrát. Brzy se tato událost dostala mezi všechny obyvatele a kapličku tak začali uctívat, jako posvátné místo. Bohužel, ani tato obec se neobešla bez katastrofy. V roce 2010 se kaplička stala útokem žháře a i přes rychlý zásah hasičů byla ohněm zcela zpusťořena. Škoda byla nevyčísľitelná. Pro místní obyvatele to byl obrovský šok.

Ještě téhoř dne večer rozhodli zastupitelé a občané Suchého Dolu o znovupostavení kapličky a na její obnovu byla schválena veřejná sbírka. Jiř na jaře 2011 byly zahájeny přípravy na stavbu a 12. června 2011 byl polořen a vysvěcen základní kámen této nové kaple. O rok později, v červnu 2012, byla kaplička slavnostně vysvěcena.

Další velkou zajímavostí je křížová cesta. Stavba byla započata v roce 1893. Cesta vede kolem lesa z takzvaných růžencových schodů, které jsou postaveny z kamene. Z historických památek zde ještě najdeme památnou lípu. Je to takzvaná Barešova lípa, které se nachází u domu č.p. 49. Je více jak 300 let stará s obvodem 625m. Patří mezi památné stromy východních Čech. (Obec Suchý Důl, 2021, online)

Obr. 13 - Kaple po požáru

Obr. 14 - Nová kaple

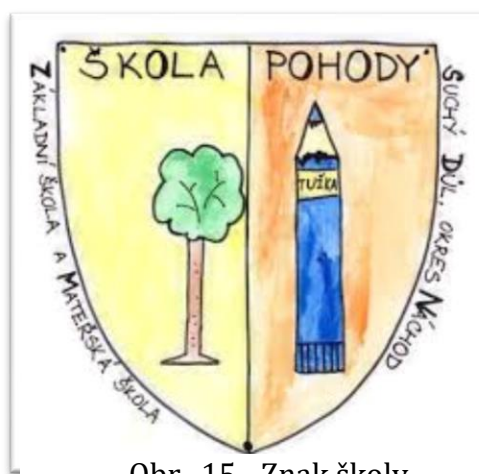
3.3 Historie školy

V roce 1788 byla v Suchodole založena škola, ke které byly přiškoleny obce Hlavňov a Slavný. Vyučovalo se v obecní chalupě čp. 58 až do roku 1821. První záznam o naší škole z roku 1809 však praví, že se učilo v čp. 88, kde žil jakýsi Král. Děti v Suchodole bylo 70 - v Hlavňově 38, na Slavném 16. Z nich do školy však chodilo ze Suchodola 50, z Hlavňova 3 a ze Slavného 7 dětí. V témž roce 1809 byla

zavedena ve zdejší škole tzv. „Kniha cti“. v ní byly zapisovány děti, které školu pilně navštěvovaly. Zápisy v této knize skončily rokem 1870. 2. května roku 1820 byl položen základní kámen k nové škole. Do Hlavňova a na Slavný docházeli učitelé ze Suchodola. Hlavňov se odškolil již v roce 1817, Slavný v roce 1876. Škola v Suchém Dole se do dnešních dnů zachovala v původním rozsahu. V r. 1968 proběhla rozsáhlá modernizace budovy a v r. 1974 nahrazeno lokální topení uhlím elektřinou – akumulací kamny. 30. 5. 1977 došlo k uzavření základní devítileté školy a výuka započala v Polici nad Metují. V roce 1991-92 prošla budova školy generální opravou a znova k 1. září 1992 otevřena. Poslední modernizací škola prošla v letech 2003 - 2010. (Kronika školy Suchý Důl)

Ve školním roce 2019/2020 navštěvovalo tuto školu celkem 65 dětí – 29 v mateřské škole a 36 dětí ve škole základní. Škola spolupracuje se Společností Montessori Praha na pořádání cyklu seminářů, her a přípravných činností předškolních dětí a rodičů. Využívají se zde prvky projektového vyučování, skupinové práce a prvky pedagogiky Maria Montessori. Od roku 2004 je i tato školička zapojena do projektu česko-polské spolupráce. Během roku se naši i polští žáci z vamberické školy mezi sebou navštěvují při různých projektových akcích. Nejvíce oblíbený je „BRANNÝ DEN“, pořádaný suchodolskou školou. Skupinky dětí, které jsou tvořeny polskými i našimi dětmi musí projít předem stanovenou trasou, na které plní úkoly z oblasti sportu, přírodovědy, historie, zeměpisu a zdravotní výchovy. V odpoledních hodinách program pokračuje atletickým závodem pořádaný TJ Sokol.

13. listopadu 2019 proběhlo v naší škole úvodní 1.kolo vědomostní přírodovědecké olympiády pro malotřídní školy. Této soutěže se zúčastnilo pět škol: ZŠ Babí, ZŠ Bukovice, ZŠ Žďárky, ZŠ Adršpach a děti ze Suchého Dolu. (Malá Škola,

Obr. 15 - Znak školy

2021, online)

Obr. 16 - Škola z roku 1920

Obr. 17 - Podoba školy dnes

3.4 Kultura

Jak již bylo uvedeno, Suchý Důl je proslulý svým bohatým kulturním a společenským životem. Během roku se zde konají různé slavnosti, na kterých se podílí občané, spolky i škola. Za kulturou sem dojíždějí diváci nejen z blízkých, ale i dalekých měst. Mezi nejnavštěvovanější a nejproslulejší akce pořádané v této obci jsou „Traktoriáda“ a „Suchodolské posvícení“.

Akce „Traktoriáda“ vznikla mezi místními obyvateli před devíti lety. Vzhledem tomu, že se jedná o zemědělskou obec, myšlenka byla zcela jasná a to ukázat, jak se zde umí jezdit s traktory. Tento kulturní a pro všechny vždy nezapomenutelný zážitek se zde koná každý rok poslední víkend v září. Další nadcházející akce připadá na pondělí po tomto víkendu.

Počátek Suchdolského posvícení spadá, až do roku 1945. Do dnešní doby jsou jeho hlavními organizátory dobrovolní hasiči. Posvícení začíná shromážděním v devět hodin dopoledne, před místní základní školou. Setkání zahájí státní hymna, po ní zástupci dobrovolných hasičů položí věnec k pomníku padlých. K účastníkům promlouvá starosta (od minulého roku starosta) obce, který ve slavnostní řeči zmiňuje úspěchy obce a další připravované projekty. Oficiální část zakončí děti ze základní školy připraveným pásmem básniček a písniček. Další část programu odstartují ostrostřelci z Police nad Metují vypálenou salvou z pušek. Následně se všichni přítomní, dobrovolní hasiči, jejich kolegové z polských Vambeřic, děti ze školky i školy, skupinka obyvatel oděných do dobových kostýmů a další hosté, vydají za doprovodu dechové kapely průvodem k místní lípě a ke kapličce Marie Lurdské, kde se koná tradiční posvícenská mše. Do roku 1972 směřoval průvod na mši svatou do kostela Nanebevzetí Panny Marie. Po návratu už na sále kulturního domu začíná to pravé posvícenské veselí plné jídla, pití a tance. (Suchý Důl a Slavný, historie a současnost, 2003, str. 52)

Obr. 19 - Suchdolské posvícení

Obr. 18 - Traktoriáda

První činnost suchodolských hasičů byla zdokumentována v roce 1891 tehdejším učitelem zdejší školy Davidem Kosinkou. „Do konce roku 1883 čítala členská základna 56 mužů a spolek se stal členem okresní hasičské jednoty „Metuj“. 25. května 1891 spěchal spolek ku požáru do Pěkova, kdež vydatné pomoci poskytl. Vyhořely dva statky, požár vznikl úderem Blesku.“ (Suchý Důl a Slavný, historie a současnost, 2003, str. 50)

K dnešnímu dni čítá členská základna 59 mužů, 4 ženy, 6 dorostenců, 1 dorostenku a 7 žáků. Svaz je neaktivnějším spolkem v obci. Byl oceněn obecním úřadem pamětním listem za práci s mládeží. Aktivně se rovněž podílí na obecních brigádách. Z kulturních akcí pořádá každoročně ples, pouťovou zábavu, suchodolský den, traktoriádu a posvícení.

Obr. 20 - Znak dobrovolných hasičů Suchý Důl

Ochotnické divadlo se v Suchém Dole začalo hrát již v roce 1888. Oficiální ustanovení Spolku divadelních ochotníků proběhlo na valné hromadě, kterou svolal učitel David Kosinka. Divadelní začátky byly velmi obtížné, nebylo jeviště, dekorace, šatny ani knihy. Divadlo podporovali i členové obecního zastupitelstva a mnozí významní občané. V roce 1941 měl Spolek 60 členů. Poslední divadelní hrou byl „Nešťastný šafářův dvoreček“ z ledna roku 1944. poté se divadlo odmlčelo na dlouhých 13 let. V říjnu roku 1974 byl při Osvětové besedě založen loutkařský kroužek, který je aktivní dodnes a o všechna jeho představení je stále velký zájem jak u malých, tak i velkých diváků. (Suchý Důl a Slavný, historie a současnost, 2003, str. 52)

Také ženy v Suchém Dole se aktivně zapojují do veřejného života. Bohužel se nedochoval žádný písemný záznam o jejich dřívější činnosti. Ženy se staraly o vzhled obce a uklízely veřejná prostranství. Na placených brigádách sušily seno, sázely stromky a třídily brambory. Vydělané peníze používaly na činnost organizace. Nejen pro svoji zábavu pořádaly kurzy šití, aranžování květin a vaření. Dlouholetou tradici má Ples žen a dětský maškarní karneval, který se se rovněž pravidelně každý rok pořádá. Sdružení " Suchodolské ženy" vzniklo v roce 2004 a je pokračováním Svazu žen, který působil v obci téměř 30. let. V současné době má sdružení 39 členek, všech věkových kategorií. (Obec Suchý Důl, 2021, online)

Posledním spolkem je tělovýchovná jednota TJ Sokol, který, zde působí 48 let a každý 6. občan Suchého Dolu je jejím členem. (Suchý Důl a Slavný, historie a současnost, 2003, str. 54)

3.5 Jednotné zemědělské družstvo

První jednotné zemědělské družstvo na Policku bylo založeno 6. srpna 1957 v obci Slavný. Za tento primariát obdrželo od státu přiděl nového traktoru Z-25A. Prvním předsedou byl zvolen Robert Kubeček. Na konci roku 1958 JZD Slavný měl celkem 36 členů a obhospodařoval 131 ha zemědělské půdy. Docházelo zde k velkým rozbrojům a to díky nedobrovolnosti vstupu do JZD. Podmínky těsně po založení byly velmi těžké. Nebyla žádná mechanizace a pracovních sil bylo rovněž velmi málo. To vše vedlo k odhláškám, skládání funkcí a v důsledku ke špatným hospodářským výdělkům se Slavný rozdělil na dva tábory. Ze stodoly u čp. 1 se vystavěl kravín pro 56 dojnic a před statkem čp. 16 drůbežárna, později adaptovaná na teletník. JZD Slavný se 1. lednu 1961 sloučilo se Suchým Dolem. Přijala název JZD Suchý Důl – Slavný. Předsedou sloučeného celku se stal Josef Jansa a v tu dobu JZD obhospodařovalo 600 ha zemědělské půdy se 110 pracovníky. Dne 10. září 1971 vysílala Československá televize v oblastním zpravodajství záběry se sklizně brambor na Trhovici. Jednalo se o první záběry tohoto JZD. Od ledna 1974 se slučuje JZD Suchý Důl s JZD Hvězda – Bukovice a JZD Pěkov v jeden celek a pod hlavičkou JZD Hvězda. JZD hospodařilo na 1 718 ha zemědělské půdy s 345 členy, v nichž trvale pracovalo 210 osob. Těžiště nové výstavy se tím přesunulo do Police nad Metují. (Suchý Důl a Slavný, historie a současnost, 2003, str. 47- 48)

Část obyvatel se zde v dnešní době živí zemědělstvím, ale většina obyvatel za prací dojíždí do Police nad Metují i dalších vzdálenějších měst. Přímo v obci je celá řada živnostníků a soukromých podnikatelů, zabývajících se pestrou škálou činností. (Suchý Důl a Slavný, historie a současnost, 2003, str. 62)

4 Místa

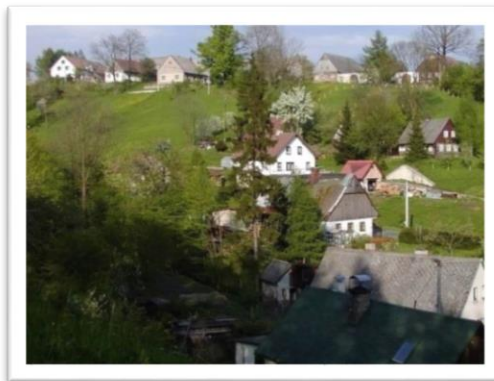
Suchý Důl spolu s osadou Slavný je i v dnešní moderní době stále malebnou vesnicí. V obci se nachází množství starobylých křížů, sousoší a Božích muk. Tato drobná sochařská díla se snaží obyvatelé udržovat, aby i nadále sdělovala poselství budoucím generacím.

Celé území obce je součástí CHKO Broumovsko. Do části obce zasahuje přírodní rezervace Broumovské stěny, vyhledávaná pro četné pískovcové útvary, vyhlídky a rokle. Atraktivní příroda v poslední době láká nejen turisty, ale také cyklisty. Obcí a okolím již kromě spousty turistických cest procházejí čtyři nově zřízené cyklotrasy.

Některé z nich využívají nové komunikace vybudovány v rámci pozemkových úprav. Po provedení transformace zemědělství obhospodařuje většinu zemědělské půdy Družstvo vlastníků se sídlem v Polici nad Metují. Dále působí na území obce 8 soukromých zemědělců. Všechny zemědělské subjekty se zabývají rostlinou i živočišnou výrobou zaměřenou na chov skotu, a proto jsou zde i rozsáhlé pastevní areály. Díky tomu, že všichni zemědělci aktivně hospodaří, je krajina v katastru obce, ale i v širokém okolí vzorně udržována a s spolu s četnými lesy a rozmanitostí terénu působí velmi kultivovaně. (Suchý Důl a Slavný, historie a současnost, 2003, str. 65)

Nejen Suchý Důl, ale celá oblast CHKO Broumovsko patří mezi nejvyhledávanější turistické cíle, a to nejen u českých turistů, ale i zahraničních.

Tato diplomová práce je zaměřena pouze na oblast Suchý Důl a vesničku Slavný, proto zmiňuji zajímavosti pouze z těchto míst.

Obr. 21 - Pohled na Suchý Důl

Obr. 22 - Pohled na Slavný

4.1 Turistické cíle

Mezi významná a památná místa je zdejší tzv. „Šolcovna“, o které již byla zmínka v historii obce. Dnešní majitelé jsou desátou generací Ticháčků, a když půjdeme zpět „po přeslici“, minimálně šestnáctou generací pokrevního příbuzenstva na jedné usedlosti. V současné době se v půdních prostorách statku nachází rodinné zemědělské muzeum. (Suchý Důl a Slavný, historie a současnost, 2003, str. 25)

Mlýn čp. 4 tzv. „Dolejší“ je starodávným mlýnem na potoce Ledhujka. Patřil benediktinské vrchnosti, ale není známo od kdy. V devadesátých letech, zde vznikla „Hospoda ve mlejně“ a od roku 1999 slouží už pouze jen pro ubytování. (Suchý Důl a Slavný, historie a současnost, 2003, str. 31)

Mlýn čp. 7 tzv. „Hořejší“ nechal postavit Otmar Daniel Zinke v roce 1710 a pařil benediktinskému klášteru. V roce 1970 jeho dědicové mlýn prodali JZD Hvězda, které zde ubytovalo své pracovníky. V 80. letech byl objekt prodán soukromé osobě a slouží dodnes k rekreačnímu účelu. (Suchý Důl a Slavný, historie a současnost, 2003, str. 32)

Zvonice byla v roce 1883 před posvícením silně poškozena větrem a zvon tak musel být nahrazen novým, ale i ten byl poškozen. V roce 2000 byla provedena veřejná sbírka na nový zvon, který byl 25. září na tradičním suchodolském posvícení vysvěcen ke cti svatého Václava. Hmotnost zvonu je 62kg a ladění je v tónu A2. Je zdoben reliéfy sv. Václava a znak obce s nápisy: Veřejná sbírka občanů Suchého Dolu, Svatý Václave, oroduj za nás, LP 2000. (www.Suchydul.cz)

Vambeřická cesta je lemována množstvím kamenných křížků a sousoším lidových umělců z konce 18. a počátku 19. století, které zde nechali postavit majitelé pozemků. Cesta vede ze silnice vedoucí z Police nad Metují k Bělému, za sochou svatého Václava, kde odbočuje vlevo do polí do pěšiny, která prochází Červeným dolem za Barešovu horu a stoupá vzhůru ke Slavnému, přes hory do Božanova, Radkova a Vambeřic. Vzdušnou čarou je to celkem 16,5 km.

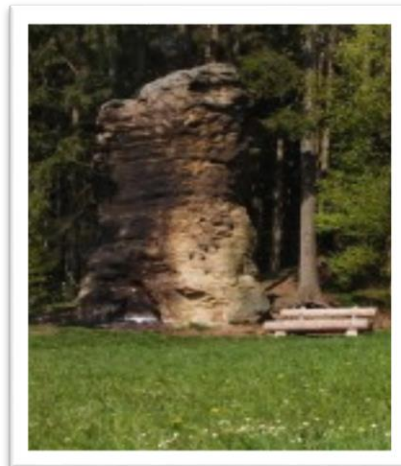
Cesta ke Slavnému zvaná „Trhovice“ je pěšinou vedoucí z Police ochozským údolím kolem Lurdské kapličky a dolejšího mlýna v Suchém Dole přes zahrady Barešových a Martincových rovně do kopce ke Slavnému a dále k Broumovu. Říká se jí tak proto, že byla používána převážně Němci z Broumova, kteří tudy chodili z polických střeďečních trhů s nákupem domů. (Obec Suchý Důl, 2021, online)

V obou obcích byly postaveny pomníky padlým vojínům jako vděk a pieta těm, kteří se zasloužili o získání samostatnosti. Dne 11. května 1919 byly kolem pomníku před školou zasazeny Lípy svobody, které daroval obci rolník Václav Geisler. (Střída, 2003, str. 16)

O Čertově skále již zmínka také byla. Už od nepaměti se zde každý rok posledního dubna pálí čarodějnice. A proč se skála nazývá Čertova?

„Za dávných časů se prý v „Šolcovně“ děly velké neřesti. Muzika vyhrávala do ranního úsvitu a kartami se třískalo o stoly a někdy kolik dní za sebou. Aby těmto neřestem byl učiněn konec, byl vyslán čert, aby tuto skálu shodil na „Šolcovnu“. To musel vykonat dříve, než zakokrhá první kohout v obci. Po velkém množství neřestí, které se v tuto dobu na světě děly, pověřil Lucifer čerta ještě jinou prací. Čert se zpozdlil

a jak spěchal, utíkal, až ztratil kopyto, které leží asi 50 m před skálou. Náhle se ozvalo kohoutí zakokrhání, čert skálu upustil a je zde dodnes.“ (Koudelková, 2002, str. 28)

Obr. 23 - Čertova Skála

Velkým turistickým lákadlem jsou místní Slavenské hříby. Slavenské hříby se nacházející na hřebeni Broumovských stěn a jsou považovány za nejdokonaleji vyvinuté skalní hříby v České republice.

Vyskytují se tu ve všech fázích vývoje. Hříbovitý tvar vzniká zvětráváním různě odolných částí pískovce.

Obr. 24 - Slavenské hříby

Obr. 25 - Ukázka plakátu MHFF

5 Závěr teoretické části

Během několika ročníků soutěže Vesnice roku se podařilo zlepšit nejen vzhled obce, ale zejména aktivně a dobrovolně zapojit převážnou část občanů do života v obci a vytvořit tak obecní společenství založené na pospolitosti občanů a různých spolků se zdravou dávkou suchodolské hrdosti. Ukázalo se, lhostejný přístup k věcem obecním se pomalu vytrácí a místo toho nám před očima vyrůstají generace plné nadšení a elánu pro dobrou věc.

Obec Suchý Důl patří z mého pohledu mezi nejkrásnější a nejopovízanější vesnice z náchodského okresu. Pro svůj půvab, bohaté kulturní vyžití, krásnou přírodu a školního i předškolního zařízení, láká toto místo turisty nejen z celého kraje, ale i obyvatelé, kteří v tomto místě hledají svůj nový domov.

Obr. 26 - Pohled na obec Suchý Důl

6 Praktická část

Cílem diplomové práce je vytvořit metodiku vlastivědného pozorování v CHKO Broumovsko. Teoretická část byla věnována charakteristice regionu CHKO Broumovsko specializované přímo na obec Suchý Důl a organizační formy výuky navazující na obsah vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět v RVP ZV, které byly děleny do čtyř logických celků a to „Lidé“, „Příroda“, „Místa“ a „Výlety“. „Lidé“ se v praktické části nevyskytují. Zahrnutý jsou pouze do části teoretické, která je důležitou součástí příručky, která má za úkol seznámit nás s důležitými informacemi o celé této oblasti.

Obsahem praktické části jsou ekosystémy lesa, luk a rybníka dle výše uvedených cílů, podle osnov přírodovědy 4. ročníku. Ekosystém les je rozdělen do dvou ročních období (jaro a zima). Příručka popisuje doporučený postup při výuce v terénu a tvorbě pracovních listů pro daný tematický okruh. Vybrané okruhy pro výuku v terénu byly zvoleny lokalitách, které se nacházejí v bezprostřední blízkosti školy.

Časová dotace výuky v terénu je rozložena do dvou vyučovacích jednotek. V prvouce a přírodovědě má pozorování mimořádný význam pro vytváření konkrétních a jasných představ o přírodninách a přírodních jevech. Výsledky pozorování jsou často důležitým východiskem a základem celkových znalostí žáků o přírodě.

Zadávané práce jsou korigovány podle konkrétních míst. Úkoly jsou zadávány srozumitelně a podle schopností žáků. Žáci pracují ve skupinách, kde vyhledávají a určují živé přírodniny podle druhu nebo podle ekosystému.

Celá praktická část bude zpracována jako metodická příručka, které bude ověřena v praxi na předem vyznačených místech. Práce rovněž směřuje k tomu, aby si děti vytvořily osobní a pozitivní vztah k přírodě svými nově nabitými zkušenostmi, znalostmi a vlastními prožitky.

6.1 Klíčové kompetence pro žákyně a žáky

Jedním z nejdůležitějších pojmů, o něž se Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání opírá, jsou klíčové kompetence. Klíčové kompetence lze chápat jako souhrn vědomostí, dovedností, postojů a hodnot, které jsou nutné pro osobní rozvoj a pro uplatnění každého jedince. Úkolem vzdělávání je, aby žáci dosáhli nejvyššího možného stupně klíčových kompetencí, a získali tak základ pro další vzdělávání a úspěšný praktický život. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání definuje základní kompetence, kterými jsou: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské a kompetence pracovní. Každá z těchto kompetencí je nenahraditelná a dohromady tvoří souhrn schopností, které žákům pomohou se zařadit do moderní společnosti. (Belz, Siegrid, 2001, s.375)

Klíčové kompetence k předmětu Člověk a jeho svět:

1. Kompetence k učení
 - na základě získaných poznatků se snaží vyvodit obecné závěry
 - využívá získaných poznatků při pozorování a zkoumání přírody
 - vyhledává samostatně nebo ve skupině nové poznatky
 - snaží se ohodnotit výsledky své práce
2. Kompetence k řešení problémů
 - hledá řešení přiměřené náročnosti úkolů
 - ověřuje si správnost svých poznatků
3. Kompetence komunikativní
 - komunikuje ve skupině
 - spolupracuje na zadaných úkolech
 - prezentuje výsledky své práce
 - dokáže přijmout pochvalu i kritiku
 - při verbální komunikaci používá správnou terminologii
4. Kompetence sociální i personální
 - dokáže pracovat ve skupině spolužáků a spolužaček
 - zvládá prezentovat svůj názor i respektovat názory ostatních
 - hodnotí svou práci pro skupinu
5. Kompetence občanské
 - respektuje hygienická a bezpečnostní pravidla
 - chrání zdraví své i svých spolužaček a spolužáků
 - při úrazu zavolá odpovědného dospělého
 - dokáže přivolat odbornou pomoc
 - udržuje v čistotě okolí školy i bydliště, chrání přírodu
6. Kompetence pracovní
 - vykoná zadanou práci s ohledem na svůj věk

7 Tematické okruhy

Tematické okruhy výuky v terénu jsou:

Ekosystém les (jarní a zimní varianta)

Ekosytém louka

Ekosystém rybník

7.1 Výchovně vzdělávací cíle práce

Žáci po absolvování výuky v terénu dosáhnou níže uvedených cílů:

dokážou popsat vliv člověka na les, louky a rybníky

dokážou popsat proměny lesa, luk a potoků v různých ročních období

poznají a určí základní druhy lesních dřevin, rostlin a hub a lučních rostlin

poznají vybrané obyvatele lesa, luk a rybníků

vyjmenují základní funkce lesa, luk a rybníků

7.2 Příprava na hodinu – ekosystém lesa

Příprava na hodinu přírodovědy

Škola: ZŠ a MŠ Suchý Důl

Vyučující: Pavlína Klicnarová

Třída: 4.

Datum:

Téma: EKOSYSTÉM LESA

Počet žáků: 15

Pomůcky JV: desky, tužky, pastelky, papír, nastříhané malé kartičky, špejle, karty s názvy lesních rostlin, školní fotoaparát

Pomůcky ZV: žaludy, kaštiny, bukvice, šípky, školní fotoaparát

Očekávané výstupy (jarní varianta):

- rozpozná základní rostliny a živočichy v lese
- rozliší lesní patra
- charakterizuje typy lesů
- vyjmenuje nejčastější druhy listnatých a jehličnatých stromů
- vysvětlí význam lesů v krajině
- uvede zástupce bezobratlých živočichů, plazů, ptáků a savců žijících v lese
- rozdělí živočichy podle způsobu obživy

Očekávané výstupy (zimní varianta):

- dělí živočichy podle teploty jejich těla
- chápe nutnost pomoci živočichům v zimním období
- rozlišuje lesní živočichy podle stop
- Čas přesunu: 15 minut

Obr. 27 - Mapa okruhu ekosystému lesa

7.2.1 Jarní varianta

Místo pro zahájení vyučování – Lurdská kaple (místo je vhodné k posezení, diskusi a dalším činnostem)

1. Diskuse:

Co tě vše napadne, když se řekne les?

Jaký je význam lesa?

Společně tvoříme myšlenkovou mapu. Žáci píší slova na lístečky a přiřkládají je k hlavnímu tématu. Vše pečlivě dokumentujeme. (Mapy můžeme ve škole ještě poté vylepšit.)

2. Práce s pracovním listem, výklad:

Živé organismy žijí v lesích v několika lesních patrech.

Rozdáme si pracovní listy tvořené na téma – **Rostliny našich lesů, lesní patra** (viz. příloha).

Po krátkém výkladu mají za úkol žáci pracovní list vyplnit.

Žáci jsou poté rozděleny do 5 skupin. Každá skupina má za úkol zmapovat a zdokumentovat jednotlivá lesní patra k nimž dostává další pracovní list (viz. příloha)

3. Zmapování jednotlivých pater, dokumentace, zápis důležitých informací:

K čemu jednotlivá patra slouží?

Co v jednotlivých patrech nalezneme?

Na vytyčeném místě a časovém limitu (20 minut) žáci vyplňují pracovní list a dokumentují jednotlivá patra (viz. příloha).

Po uplynutí časového limitu si své poznatky vzájemně sdělíme. Na konec nás čeká poznávání lesních rostlin a stromů. Děti si rozeberou kartičky s názvy rostlin, které přiřkládají tam, kam patří.

Vždy volíme v místě, kde je těchto rostlin dostatek.

4. Závěr:

Reflexe, zhodnocení hodiny

Žáci měli možnost téma této výuky zažít přímo v praxi. Pohled do lesa jim zajisté pomohl při tvoření myšlenkové mapy, lesní patra zkoumali všemi smyly a fotografie jim poslouží při dalších úkolech – např. tvoření powerpointových prezentací, které velmi rádi vypracovávají. V pracovní činnosti lze využít k vypracování modelu. Ukázka možnosti modelu viz. příloha

Výuka ekosystém les proběhla ke konci května. Úvod naší výuky v teréne jsme zahájili ve třídě. Před odchodem bylo žákům připomenuto téma výuky v terénu a společně jsme si řekli, co je naším plánem a cílem. Také bylo žákům připomenuta bezpečnost chování při výuce, která se koná mimo školu. Společně jsme zkontrolovali všechny důležité pomůcky, které k výuce potřebujeme a poté jsme se

mohli vydat na cestu. Výuku jsme zahájili tvořením myšlenkové mapy. Žáky tvoření myšlenkové mapy velice zaujalo. Měli velmi nápaditá slova, která je napadala, při pohledu do otevřeného lesa. Občas se nám samozřejmě setkávala stejná slova, což děti malinko pozlobilo, že to řekl někdo před nimi. Příště bych zkusila základní slova do myšlenkové mapy vložit já a děti nechat dál mapu rozšiřovat. Po skončení této činnosti měli žáci za úkol poznávat jednotlivá patra. S velkým zaujetím se děti vydaly na průzkum. Tato činnost byla opět pro žáky velice zajímavá. S chutí pracovali s pracovními listy a byli nadšeni, že své poznatky mohou také zdokumentovat na fotoaparát. Žáci byli předem upozorněni na vyhraněný prostor, kde se mohou pohybovat. Trochu jsem u této činnosti měla strach, aby se žáci nevydali mimo vyznačený okruh. Všichni pracovali na dohled, jak mi bylo předem připomenuto. Poslední aktivita této výuky byla poznávání lesních rostlin, která již probíhala cestou zpět do školy. I tato činnost měla velmi kladné ohlasy.

Tato výuka byla úplně první hodinou, kterou jsem s dětmi absolvovala takto v terénu. Nadchla mě, tak i děti, a proto jsem se rozhodla další témata, která lze tako uskutečnit, již provádět v terénu.

Při příchodu do školy jsme si shrnuli vše, co děti prožily, viděly a naučily. Byly velmi překvapeni, že se dá naučit i jiným způsobem než sedět v lavici. Že někdy stačí se dívat kolem sebe a své zážitky zaznamenat i na fotografie.

Výuku „ekosystém les“, bych zhodnotila jako zdařilou. Během výuky nebyla žádná časová prodleva, ani čas navíc, který by nebyl nijak využitý. Vše na sebe navazovalo tak, jak bylo naplánováno. Reflexe dětí po skončení této výuky byly kladné, bez jakýkoliv poznámek.

Největší strach jsem měla, zda vystačíme s časovou dotací, kterou jsme na to měli určenou. Nebyla jsem si ani jistá tím, zda nám plánovaná práce vyjde nebo naopak, jestli ji nebude málo. Další obavy byly, aby byla práce pro ně zajímavá, efektivní a hlavně přínosná. Důkazem toho, jsou krásné práce, které děti ve škole vytvořili a s velkým nadšením čekali na další terénní výuku.

7.2.2 Zimní varianta

Místo pro zahájení vyučování – LURDSKÁ KAPLE (místo je vhodné k posezení, diskusi a dalším činnostem)

Zimní varianta nám nenabízí tolik možností jako varianta jarní. Podmínky již nejsou tolik přívětivé, co se týče vypracovávání úkolů, ale i přesto lze výuku realizovat a pro děti je zimní varianta velkým přínosem. Zimní varianta je vždy absolvovaná po předchozí domluvě s myslivci, a to z důvodu krmení lesní zvěře.

1. Diskuse

Jaká zvířata žijí v lese?

Jak se chovají živočichové v období zimního klidu?

Jak můžeme volně žijícím živočichům v lese pomáhat?

Vzhledem k zimnímu období, probíhá diskuse během procházky k místnímu krmelci.

2. Odchod k blízkému krmelci

Jaká lesní zvěř ke krmelci chodí?

Jak můžeme přikrmit ptáky?

Kteří ptáci v zimě zůstávají a kteří ne?

Děti měli za úkol přinést různé lesní plody, které jim byli předem oznámeny. Společně doplníme zásoby u blízkého krmelce a procvičíme z jakých stromů tyto plody pocházejí. Zopakujeme si, čím je vhodné lesní zvěř krmit a čím nikoliv.

3. Poznávání lesní zvěře podle stop

Poznáš zvěř podle jeho stopy?

Lokalita, ve které se nacházíme, je velmi bohatá na lesní zvěř. Ve sněhu nebo zabláčené či podmáčené půdě můžeme najít spousty zajímavých stop, a to jak býložravé, tak i jiné zvěře.

Žáci jsou rozděleny opět do skupin (vždy volíme skupiny podle počtu dětí ve třídě).

Na kartičkách, které žáci obdrží, jsou obrázky se zvířaty. Nejprve mají za úkol žáci spojit zvíře ke správné stopě. Po kontrole všech správně seřazených stop se žáci snaží některé najít a zdokumentovat. Zvěř, kterou našli, doplní ještě o další informace, které mají na kartičce předepsané.

4. Závěr

Reflexe, zhodnocení hodiny

Zimní krajina nese v sobě určité kouzlo. Nemusí být pro žáky na první pohled tolik přívětivá, z důvodu chladného počasí, ale plnění krmelců pro zvěř a hledání stop přinesla dětem obrovskou radost. Žáci se do hledání aktivně zapojili a při doplňování dalších úkolů pracovali společně.

Výuka ekosystém les v zimní variantě proběhla v měsíci únor. Žáci měli za úkol, si na tuto výuku přinést různé lesní plody. Před touto výukou byla v naší škole absolvována přednáška s místním myslivcem. Velmi poutavým způsobem, byl dětem poskytnut odborný výklad o lesní zvěři v období zimy a o jejich potravě během zimního období. Žáci tak byli předem připraveni, co si mohou do krmelců přinést a bylo jim také vysvětleno, co a proč nosit do lesa nesmí. V zimní variantě je opravdu důležité, aby děti byly na výuku dostatečně a teple ustrojeni, včetně vhodné obuvi.

Po sdělení plánu, cíli hodiny a poučení o bezpečnosti chování jsme se opět s chutí vydali na cestu. Ne každý byl z této procházky zprvu nadšen. Některým dětem se nechtělo ven do zimy, protože v tom neviděly, žádný přínos. Raději chtěly sedět ve škole. I přes prvotní trošinku odpor jsme se společně vydali na cestu. Naše první cesta nás vedla k místnímu krmelci, do kterého jsme nesli plody pro lesní zvěř. Děti si z přednášky pana myslivce pamatovaly opravdu hodně a u krmelce s chutí povídaly, co a proč se smí a nesmí do krmelce dávat. Následovaly otázky směřující k chování zvěře v době zimního období. Činnost byla trošku delší v tomto období na

jednom místě. Bylo vidět, že některým dětem byla již zima a příliš se na výuku nesoustředili. Příště si musím dát pozor, abychom dlouho nestáli na jednom místě. Abych děti povzbudila, snažila jsem se je okamžitě namotivovat na další práci. Žáci dostali za úkol pátrat po stopách lesní zvěře. Po vyplnění pracovního listu jsme se společně vydali pátrat do terénu. Bohužel tato aktivita měla trošku zklamání, jelikož počasí nám úplně nepřálo a stop jsme našli velice málo.

I přes prvotní nechuť, se kterou se někteří žáci do lesa vydaly, hodnotím tuto výuku nakonec jako velmi zdařilou. Hledání stop je zaujalo natolik, že na veškerou zimu zapomněli.

Po návratu do školy nás čekal teplý čaj, u kterého jsme si vzájemně sdělili vše, co jsme dnes a z jakého důvodu dělali. I když téměř všechny děti pocházejí ze Suchého Dolu, málokterý z nich se někdy zajímal o hledání a pojmenování stop lesní zvěře. Činnost je zaujala natolik, že mi hned sdělovali, že se musí na takovou procházku vydat hned s rodiči a stopy, které najdou mi přinesou ukázat. To se tak opravdu stalo.

Hodinu lze příště rozdělit i na kratší a delší úseky podle počasí. Můžeme je rozdělit jen na hledání stop nebo na krmení lesní zvěře.

Své kouzlo by také zajisté přineslo zvolit krmení zvěře v období před Vánocemi, kdy si s dětmi můžeme u krmelce společně zazpívat vánoční koledy. To určitě příště vyzkouším.

7.3 Příprava na hodinu – ekosystém louky

Příprava na hodinu přírodovědy

Škola: ZŠ a MŠ Suchý Důl

Vyučující: Pavlína Klicnarová

Třída: 4.

Datum:

Téma: EKOSYSTÉM LOUKA

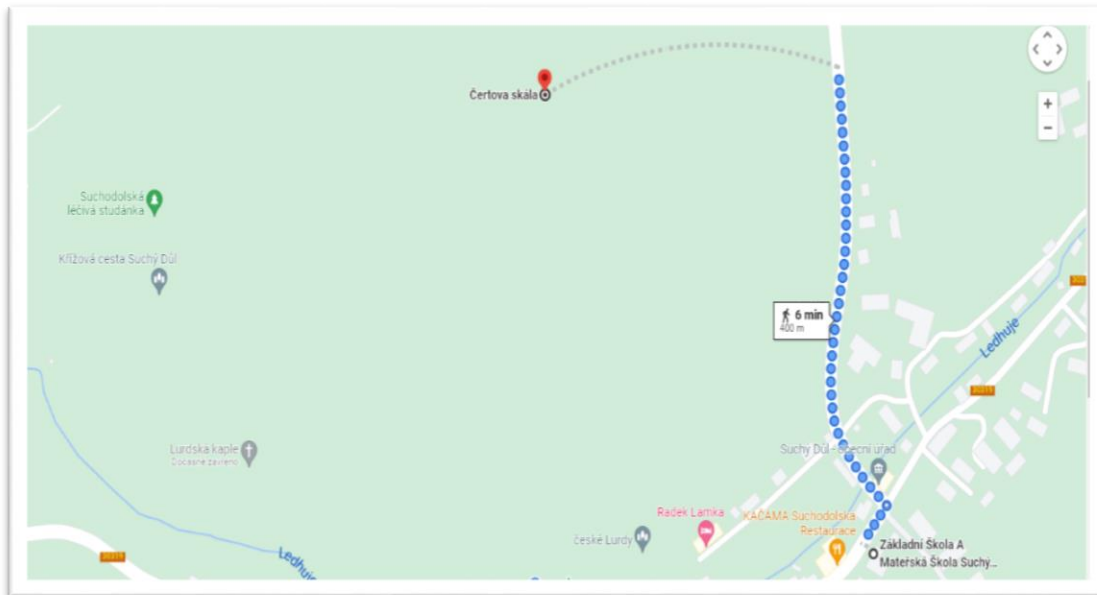
Počet žáků: 15

Pomůcky LV: desky, tužky, pastelky, papír, nastříhané malé kartičky, špejle, karty s názvy bylin a živočichů žijících na louce, školní fotoaparát

Očekávané výstupy:

- rozlišuje základní rostliny a živočichy žijící na louce
- definuje pojem louka
- charakterizuje typické znaky lučních trav
- uvede základní byliny na louce
- objasní pojmy léčivé a jedovaté byliny a uvede příklady
- dělí živočichy žijící na louce podle stavby těla
- vyjmenuje zástupce bezobratlých živočichů žijících na louce

Čas přesunu: 15 minut

Obr. 28 - Mapa okruhu ekosystém louka

Místo pro zahájení vyučování – Čertova skála (místo je vhodné k posezení, diskusi a dalším činnostem)

1. Diskuse

Co tě vše napadne, když se řekne louka?

Jaký je význam luk a pastvin?

Společně tvoříme myšlenkovou. Žáci píší slova na lístečky a přiřkládají je k hlavnímu tématu. Vše pečlivě dokumentujeme. (Mapy můžeme ve škole ještě poté vylepšit.)

2. Práce s pracovním listem, výklad:

Funkce louky, popis stavby těla trávy

Rozdáme si pracovní listy tvořené na téma – Rostliny a živočichové našich luk (viz.příloha). Žáci jsou poté rozděleny do 5 skupin. Každá skupina má za úkol přinést rostlinu z pracovního listu.

Na vytyčeném místě a časovém limitu (10minut) žáci vyplňují pracovní list.

Po uplynutí časového limitu si své poznatky vzájemně sdělíme.

3. Práce s kartičkami

Poznávka rostlin a živočichů

Děti se posadí do kroužku a zkouší poznávat rostliny podle obrázků (viz. příloha). Poté společně zkusíme obrázky přiřkládat k rostlinám, které na louce vidíme. Vše pečlivě dokumentujeme.

Časová dotace pro tento úkol je 10 minut. Vždy volíme místo, kde je těchto rostlin dostatek.

4. Práce s kartičkami

Hospodářská zvířata

Poslední aktivita dětí je správné pojmenování hospodářských zvířat, které můžeme na loukách spatřit (viz.příloha). Každá skupina poté dostane pracovní list, ve kterém vyplní, za jakým účelem hospodářská zvířata chováme.

5. Závěr

Reflexe, zhodnocení hodiny

Výuka v terénu proběhla v měsíci červen. Žáci byli opět na výuku v terénu předem upozorněni, z důvodu vhodnému oblečení, použití ochranného krému a repelentu proti klíšťatům. Před odchodem byl žákům sdělen plán, cíl naší hodiny a sděleno poučení o bezpečnosti chování mimo školu. U „Čertovy skály“ jsme společně tvořili myšlenkovou mapu. V ten den bylo trochu větrno a s udržení mapy jsme měli problémy. Je lepší s touto variantou počítat a být dopředu připravený. Do činnosti hledání rostliny, kterou děti dostaly za úkol se pustily

s chutí. Pracovní listy si každá skupina před hledáním vylosovala a nečinila jim žádné problémy s hledáním a vyplněním listu. Po krátké prezentaci každé skupiny, jsme se pustili do poznávání lučních bylin. Rostliny děti rychle poznávaly a spíše zažily o rostliny, které nebyly na kartičkách uvedeny. Pro jistotu jsem pro takový případ měla s sebou encyklopedii bylin rostoucích na loukách, kdyby nastal problém nějakou rostlinu pojmenovat. Poslední aktivita v této výuce bylo poznat a pojmenovat hospodářská zvířata, která můžeme na pastvinách vidět. Skupina si vždy pracovní list vylosuje. Tady trošku docházelo ke konfrontaci, že někdo má list lehčí a někdo těžší. Nakonec ale všichni svůj úkol splnili. Shrnutí této výuky hodnotím i s dětmi jako velmi zdařilý. Nesmí se ale zapomínat, že tato výuka je na otevřeném prostoru. Je nutná pokrývka hlavy, a i hlídat pitný režim, aby se někomu neudělalo špatně.

Po příchodu do školy a menším odpočinku jsme si sedly do kruhu a znovu jsme si společně vytvořili myšlenkovou mapu, která se nám dnes kvůli větru nedařila sestavit. Sdělili jsme si vzájemně své poznatky o tom, co jsme se měli dnešní výukou naučit. Reflexe dětí měla dnes i svá negativa. Některé úkoly se dětem zdály být příliš jednoduché. Více se zajímaly o rostliny, které nejsou příliš známé. Také se chtěly více dozvědět o hmyzu, který na louce viděly. Začali jsme společně vymýšlet, jak bychom tuto výuku mohli vylepšit a zkusit ji absolvovat znovu s jinou variantou. Společně jsme se pustili do vymýšlení nového tématu. Téma pro příští výuku, kterou si děti samy zvolily, bude vytvoření herbáře bylin, rostoucích na louce.

7.4 Příprava na hodinu – ekosystém rybník

Příprava na hodinu přírodovědy

Škola: ZŠ a MŠ Suchý Důl

Vyučující: Pavlína Klicnarová

Třída: 4.

Datum:

Téma: EKOSYSTÉM RYBNÍK

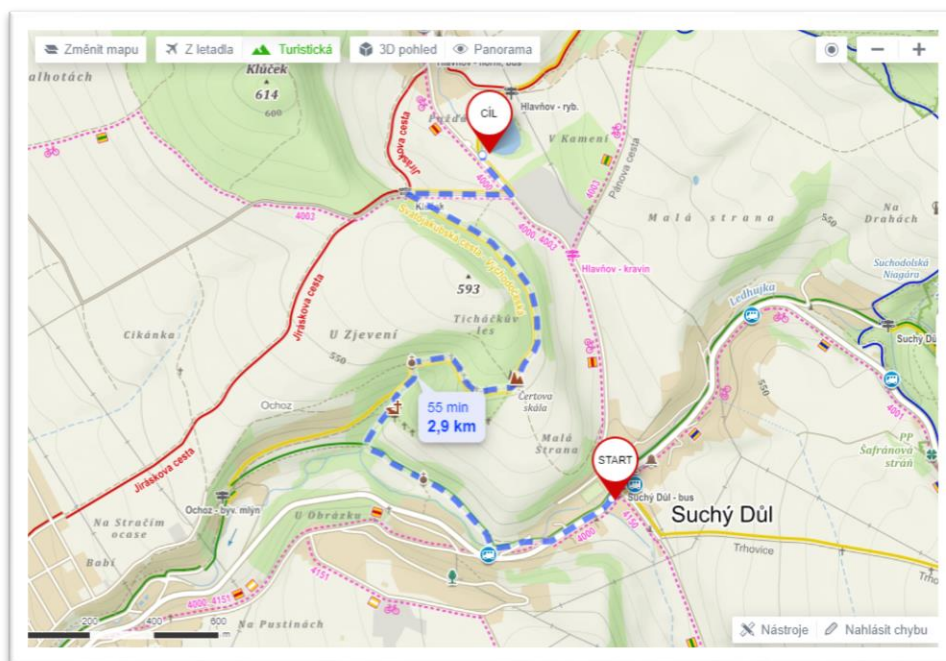
Počet žáků: 15

Pomůcky LV: desky, tužky, pastelky, papír, nastříhané malé kartičky, špejle, karty s názvy bylin a živočichů žijící v rybníku a v jeho okolí, školní fotoaparát

Očekávané výstupy:

- rozeznává vodní toky a vodní nádrže
- rozlišuje základní znaky řek, potoků, jezer, rybníků a přehrad
- vyjmenuje základní rostliny našich vod a jejich okolí
- rozeznává dva druhy sladkovodních ryb: všežravé a masožravé
- vyjmenuje obojživelníky a plazy našich vod
- rozeznává základní druhy ptáků a savců u našich vod

Čas přesunu: 55 minut

Obr. 29 - Mapa okruhu ekosystému rybník

Místo pro zahájení vyučování – Hlavňovský rybník (místo je vhodné k posezení, diskusi a dalším činnostem)

1. Diskuse

Co tě vše napadne, když se řekne rybník?

Jaký je význam rybníka?

Společně tvoříme myšlenkovou. Žáci píší slova na lístečky a přikládají je k hlavnímu tématu. Vše pečlivě dokumentujeme. (Mapy můžeme ve škole ještě poté vylepšit.)

2. Práce s pracovním listem, výklad

Funkce rybníka, živočichové žijící v rybníku nebo v jeho okolí

Rozdáme si pracovní listy tvořené na téma – Rostliny a živočichové našich rybníků (viz. příloha). Žáci jsou poté rozděleny do 5 skupin. Každá skupina má za úkol, k jakým účelům byly rybníky vybudovány a jaké živočichy v nich nebo v jeho okolí najdeme.

Na vytyčeném místě a časovém limitu (10minut) žáci vyplňují pracovní list.

Po uplynutí časového limitu si své poznatky vzájemně sdělíme. Motivací může být odměna pro skupinu, která má co nejvíce odpovědí.

3. Práce s kartičkami

Poznávání rostlin a živočichů

Děti se posadí do kroužku a zkouší poznávat živočichy a rostliny podle obrázků (viz. příloha).

4. Závěr

Reflexe, zhodnocení hodiny

Žáci měli možnost téma této výuky zažít přímo v praxi. Pohled na rybník jim zajisté pomohl při tvoření myšlenkové mapy, rybník zkoumali všemi smyly a fotografie jim poslouží při dalších úkolech – např. tvoření powerpointových prezentací, které velmi rádi vypracovávají.

V pracovní činnosti mohou posloužit k vypracování modelu. Ukázka možnosti modelu viz. příloha

Výuku v terénu ekosystém rybník jsem zvolila ke konci září. Před odchodem jsme se opět seznámili s naším dnešním plánem a cílem hodiny a opět jsme si připomněli bezpečnost chování mimo naši školu. Jelikož nás dnes čekala větší procházka, bylo nutné zdůraznit, aby si děti s sebou nezapomněli vzít svačiny. Společně jsme zkontrolovali všechny důležité pomůcky, které k výuce potřebujeme a poté jsme se mohli vydat na cestu. Jako vždy nás na počátku naší výuky čekalo tvoření myšlenkové mapy. Co děti ovlivnilo, byla hodinová cesta k Hlavňovskému rybníku. Zprvu děti byly unavené a moc se jim do práce nechtělo. Po krátkém odpočinku a posilnění bříšek se nakonec do práce pustily. Po dotvoření mapy jsme se rychle

pustili do vyplňování pracovních listů a poznávání rostlin a živočichů v rybníku i v jeho okolí. Děti pracovaly s chutí a velmi hezky vyplnily listy, které dostaly. Měli jsme velké štěstí, protože jsme u rybníka mohli pozorovat různá ptactva a také jsme spatřili kapra obecného. Trasa nebyla ale zvolena z mého pohledu šťastně. Cesta tam i zpět se dětem zdála být dlouhá, a proto již ke konci našeho poznávání „ekosystém rybník,, nespolupracovaly a více řešily, že musí zpátky opět takovou dálku pěšky.

I přes velkou únavu jsme nakonec dnešní výlet zvládli. Při hodnocení této výuky bylo jasné, že děti budou vytýkat hlavně dlouhou cestu, což se i tak opravdu stalo. Ne všichni žáci jsou zvyklí chodit na větší túry.

Dnešní výuku musím zhodnotit za méně zdařilou. Děti byly opravdu unavené, což se odráželo i na jejich výkonu při práci, kterou měly udělat. Do budoucna bych určitě volila jednu trasu odjet linkovým autobusem, který tímto směrem jezdí. Další variantu, kterou na příště zvolím, bude výuka ekosystému – živočichové a rostliny žijící v potoce a v jeho okolí, ke kterému to máme ze školy mnohem blíže.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo vytvořit metodiku vlastivědného pozorování v CHKO Broumovsko. Teoretická část byla věnována charakteristice regionu CHKO Broumovsko specializované přímo na obec Suchý Důl a organizační formy výuky navazující na obsah vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět v RVP ZV. Celá práce byla dělena do čtyř logických celků a to „Lidé“, „Příroda“, „Místa“ a „Výlety“.

K sepsání této diplomové práce byla má osobní zkušenost. V oboru učitelství se pohybuji šest let. I když je pro nás pedagogové práce často náročná, zároveň mě velice naplňuje, a tak se práce pro mě stává zároveň velkým koníčkem. Ráda se učím novým věcem, a využívám různých metod výuky. Do této oblasti jsem se zamilovala nejen jako pedagog, ale také jako turistka, milovnice místní kultury a přírody. Zkušenost a důležitý význam výuky v terénu jsem chtěla předat nejen dětem, ale také dalším pedagogům, kteří učí v malotřídních i velkých školách.

Název mé diplomové práce Vlastivědné toulky CHKO Broumovsko, která byla zpracována přímo pro oblast Suchý Důl má poskytnout zajímavosti a náhled skutečné výuky v terénu. V praxi to znamenalo vyrazit s dětmi na skutečnou výuku do terénu a ověřit, zda tyto metody mají opravdu smysl.

Při zpracování teoretické části jsem pročetla odborné literatury, turistické průvodce a také jsem procházela spousty webových stránek. Velkým přínosem byla rovněž kniha Suchý Důl, Slavný - historie a současnost, kterou vydala obec Suchý Důl, jako vzpomínkovou publikaci u příležitosti oslav a setkání rodáku v roce 2003.

Praktická část obsahuje ukázky, jak by mohla výuka v terénu vypadat. Jsou v ní obsaženy pracovní listy a reflexe jak z pohledu pedagoga, tak z pohledů žáků. Věřím, že spousta učitelů tyto výuky v terénu využívají a mají stejný názor jako já, že takto děti výuka více zaujme a daleko více si z ní zapamatují a pochopí.

Seznam použité literatury

ANDRÝSKOVÁ, Lenka, Zita JANÁČKOVÁ a Thea VIEWEGHOVÁ. *Prvouka 3: pro 3. ročník : vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět : vytvořeno v souladu s RVP ZV*. Druhé aktualizované vydání. Brno: Nová škola - Duha, [2021]. Čtení s porozuměním. ISBN 978-80-88285-35-9.

ANTOŠ, Ivan, Jana JOHNOVÁ, Věra KUCHTOVÁ a Mária VÁGOVÁ. *Poznávám svět*. Liberec: Dialog, 2008. ISBN 978-80-86761-76-3.

BALÁŠ. *Lesní ekosystémy a jejich management*. V Praze: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2020. ISBN 978-80-213-3059-7.

BELZ, H., SIEGRID, M. Klíčové kompetence a jejich rozvíjení. Východiska, metody, cvičení a hry. 1. vydání. Praha: Portál, 2001, 375 s. ISBN 80-7178-479-6

BRANIŠ, Martin a Iva HŮNOVÁ, ed. *Atmosféra a klima: aktuální otázky ochrany ovzduší*. V Praze: Karolinum, 2009. ISBN 9788024615981.

BLOODYSUNSET. *Můj ekosystém*. Ilustroval Alicja JANUSZKIEWICZ. Holešov: Tigris, spol. s r.o., 2017. ISBN 978-80-7490-138-6.

DUCHÁČ, Jiří. *Policko: Bezděkov nad Metují, Bukovice, Česká Metuje, Machov, Police nad Metují, Suchý Důl, Velké Petrovice, Žďár nad Metují : turistický průvodce*. [Police nad Metují]: Dobrovolný svazek obcí Policka, [2005?]. ISBN 80-239-6023-7.

DRŠATOVÁ, Jitka. *Broumovsko v srdci*. Vlkov: Helena Rezková, 2021. ISBN 978-80-88182-18-4.

HÁKOVÁ, Alice. *Zásady péče o nelesní biotopy v rámci soustavy NATURA 2000*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2004. Planeta (Ministerstvo životního prostředí).

KHOLOVÁ, Helena a Jaroslav OBERMAJER. *Rozmanitost přírody pro 4. ročník*. Ilustroval Květoslav HÍSEK, ilustroval Libuše

KNOTKOVÁ, ilustroval Jaromír KNOTEK. Všeň: Alter, 2019. ISBN 978-80-7245-371-9.

KOUDELKOVÁ, Eva. *Police nad Metují a okolí v lidových vyprávěních*. Ilustroval Dagmar NOVÁKOVÁ. Liberec: Bor, 2002. ISBN 80-902901-4-0.

KREJČOVÁ. Praha: Aventinum, 2009. ISBN 978-80-86858-90-6.

MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

POKORNÝ, Josef. *Velký encyklopedický rybářský slovník*. Plzeň: Fraus, 2004. ISBN 80-7238-117-2.

STRÍDA, Miroslav et al. *Broumovsko*. 1. vyd. Praha: Olympia, 2003. 135 s., [24] s. barev. obr. příl. Průvodce po České republice. ISBN 80-7033-679-X.

Suchý Důl - Slavný: historie a současnost. Vyd. 1. Suchý Důl: Obec Suchý Důl, 2003. 77 s. ISBN 80-239-1859-1.

ŠEFL, Jiří. *Funkce lesa - základy*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Fakulta životního prostředí, 2014. ISBN 978-80-7414-893-4.

ŠVEC, Zbyněk. *Člověk a jeho svět*. Praha: Powerprint, 2019. ISBN 978-80-7568-174-4.

ŠEDA, Zdeněk. *Ekologie rostlin*. Brno: Univerzita J.E. Purkyně, 1981.

ŠTIKOVÁ, Věra. *Člověk a jeho svět: přírodověda pro 4. ročník*. 6. aktualizované vydání. Brno: Nová škola, 2020. ISBN 978-80-7600-173-2.

VĚTVIČKA, Václav. *Rostliny na louce a u vody*. Ilustroval Zdeňka KREJČOVÁ. Praha: Aventinum, 2009. ISBN 978-80-86858-90-6.

Zvířata a rostliny: dětská ilustrovaná encyklopedie. 4. vydání. Přeložil Kateřina BROUK. Říčany u Prahy: Sun, 2019. ISBN 978-80-7567-514-9.

Internetové zdroje

Místopisy.cz: Kraj Královeshradecký - Suchý Důl. *Místopisy.cz* [online]. Valašské Meziříčí, 2021 [cit. 2021-12-05]. Dostupné z: www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/10495/suchy-dul/

Obec Suchý Důl - Oficiální stránky obce Suchý Důl [online]. Suchý Důl, 2021, 2021 [cit. 2021-12-05]. Dostupné z: <https://www.suchydul.cz/>

Ochrana přírody a krajiny v České republice. *Ochrana přírody a krajiny v České republice* [online]. Valašské Meziříčí, 2021 [cit. 2021-12-05]. Dostupné z: www.cittadella.cz/europarc/

Správa CHKO Broumovsko. *Správa CHKO Broumovsko* [online]. 2021 [cit. 2021-12-05]. Dostupné z: <https://broumovsko.ochranaprirody.cz/>

Region Broumovsko: *Příroda*. [online]. Broumovsko, 2021, 2021 [cit. 2021-12-05]. Dostupné z: <https://www.broumovsko.cz/priroda>

Suchý důl - Města a obce: *Broumovsko*. Královeshradecký kraj - turistický portál [online]. Hradec Králové, 2021, 2021 [cit. 2021-12-05]. Dostupné z: www.hkregion.cz/dr-cs/102227-suchy-dul.html

Malá škola - pilotní středisko Šance Montessori - základní a mateřská škola Suchý Důl [online]. Suchý Důl, 2021 [cit. 2021-12-08]. Dostupné z: malaskola.cz

Seznam obrázků

- Obr.1 Myšlenková mapa
- Obr.2 Znak CHKO Broumovsko
- Obr.3 Mapa CHKO Broumovsko
- Obr.4 Čertova skála
- Obr.5 Kamenné slavenské hříby
- Obr.6 Otisk mořského mlže
- Obr.7 Potok Ledhujka
- Obr.8 Ekosystém lesa
- Obr.9 Ekosystém louky
- Obr.10 Ekosystém rybníka
- Obr.11 Mapa Suchý Důl
- Obr.12 Znak obce Suchý Důl
- Obr.13 Kaple po požáru
- Obr.14 Nová kaple
- Obr.15 Znak školy
- Obr.16 Škola z roku 1920
- Obr.17 Podoba školy dnes
- Obr.18 Suchodolské posvícení
- Obr.19 Traktoriáda
- Obr.20 Znak dobrovolných hasičů Suchý Důl
- Obr.21 Pohled na Suchý Důl
- Obr.22 Pohled na Slavný
- Obr.23 Čertova skála
- Obr.24 Slavenské hříby
- Obr.25 Plakát MHFF
- Obr.26 Pohled na Suchý Důl

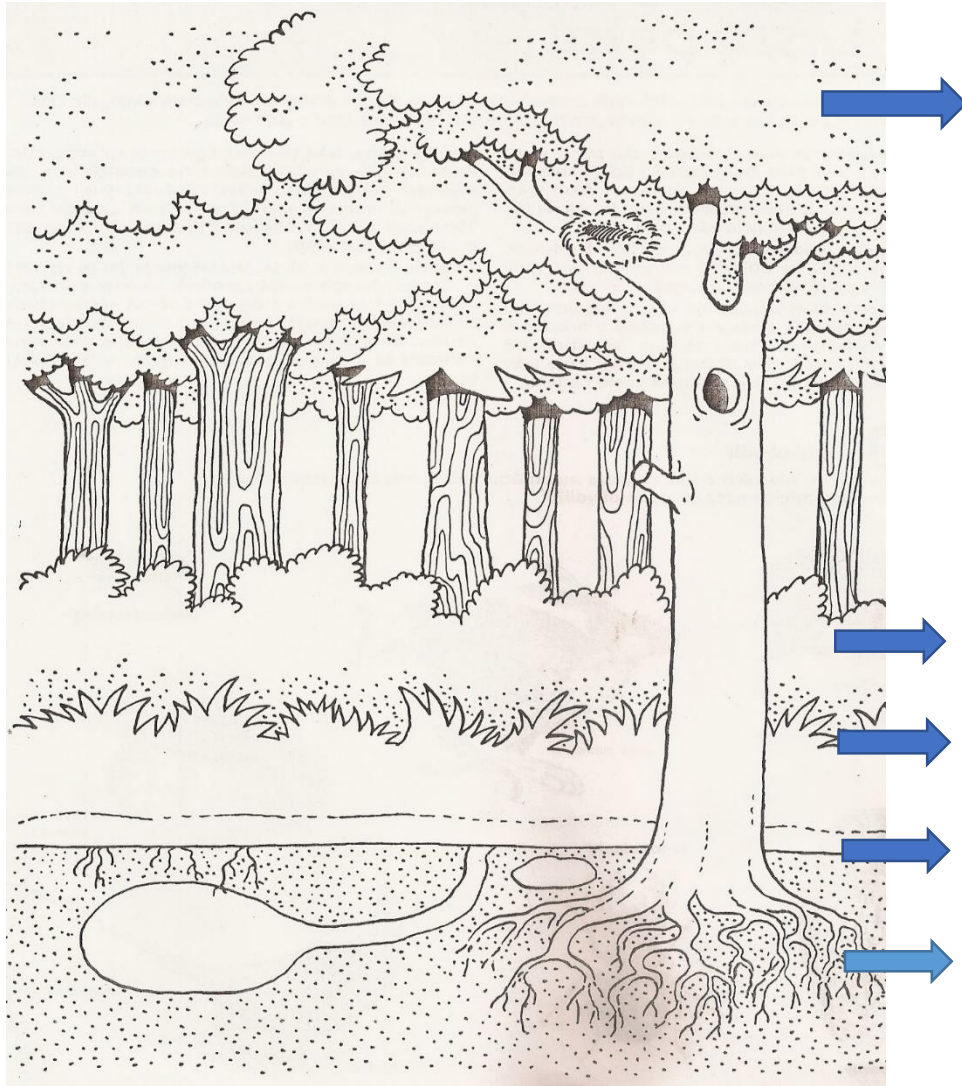
Obr.27 Mapa okruhu „Ekosystém lesa,,

Obr.28 Mapa okruhu „Ekosystém louka,,

Obr.29 Mapa okruhu „Ekosystém rybníka,,

Přílohy: Pracovní listy - ekosystém lesa, luk a rybníka

Lesní patra

Vybarvi obrázek

1. Na řádky doplň lesní patra

Stromové patro (rostliny přesahující výšku 3m)

Kořenové patro

Mechové patro
patro

Keřové patro (rostliny o výšce 1-3metry)

Bylinné

Jednotlivá lesní patra

Kořenové patro

1. Namaluj kořenové patro

2. Napiš, k čemu kořenové patro slouží.

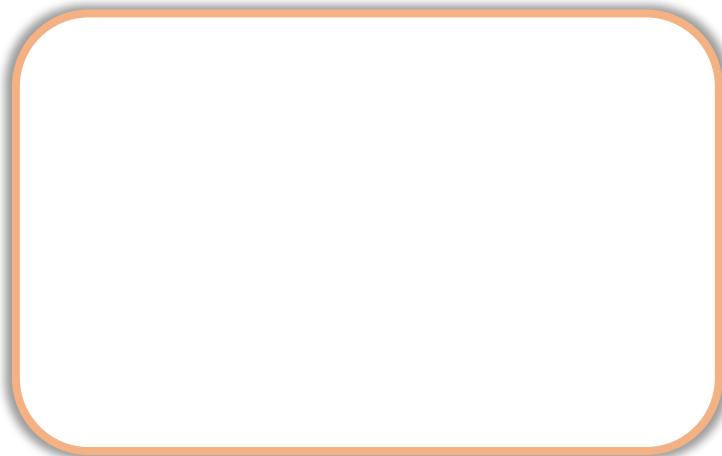
3. Co vše můžeme v kořenovém patře nalézt?

4. Zkus zdokumentovat fotografiemi (žádné rostliny ani houby není).

Jednotlivá lesní patra

Mechové patro

5. Namaluj mechové patro

6. Do které skupiny řadíme mechy?

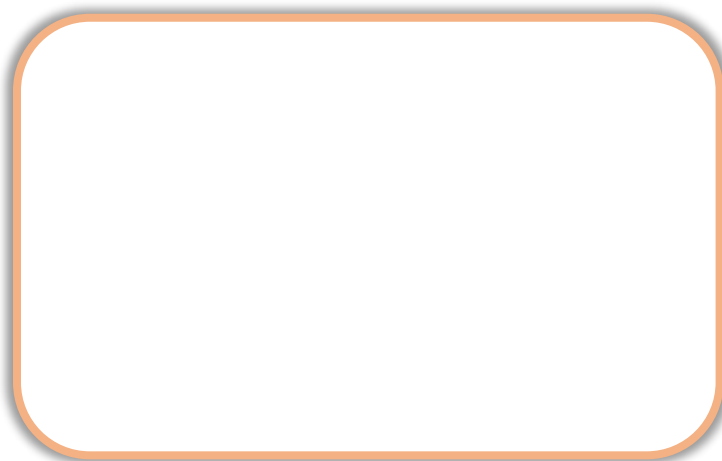
7. Co vše můžeme v mechovém patře nalézt?

8. Vše zdokumentuj fotografiemi (žádné mechy není).

Jednotlivá lesní patra

Bylinné patro

9. Namaluj bylinné patro

10. Napiš, jaké rostliny se v bylinném patře nachází.

11. Napiš dvě byliny s jedovatými plody.

12. Vše zdokumentuj fotografiemi (žádné rostliny nenič).

Jednotlivá lesní patra

Keřové patro

13. Namaluj keřové patro

14. Kde se keřové patro nachází a kolik v něm rostliny měří?

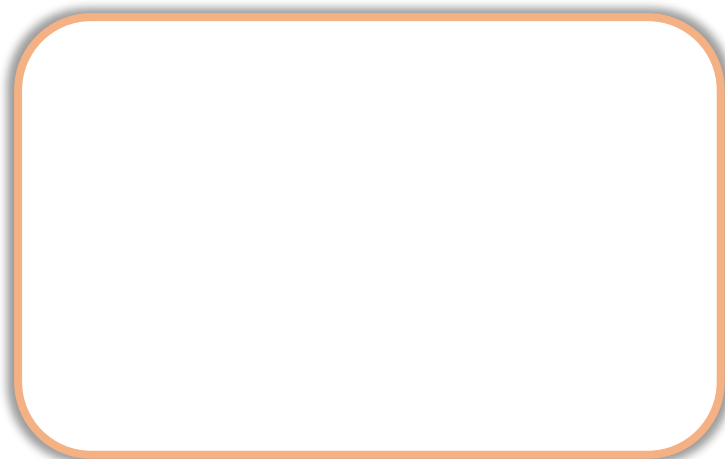
15. Co vše můžeme v keřovém patře nalézt?

16. Vše zdokumentuj fotografiemi (žádné rostliny nenič).

Jednotlivá lesní patra

Stromové patro

17. Namaluj stromové patro

18. Jak dělíme stromové patro a kolik v něm rostliny měří.

19. Ke každému druhu lesu napiš dva příklady.

20. Vše zdokumentuj fotografiemi.

Kartičky s názvy rostlin

Mech lesní

Jahodník obecný

Ostružiník maliník

Ostružiník křovitý

Brusnice borůvka

Smrk ztepilý

Borovice lesní

Modřín opadavý

Bříza bělokorá

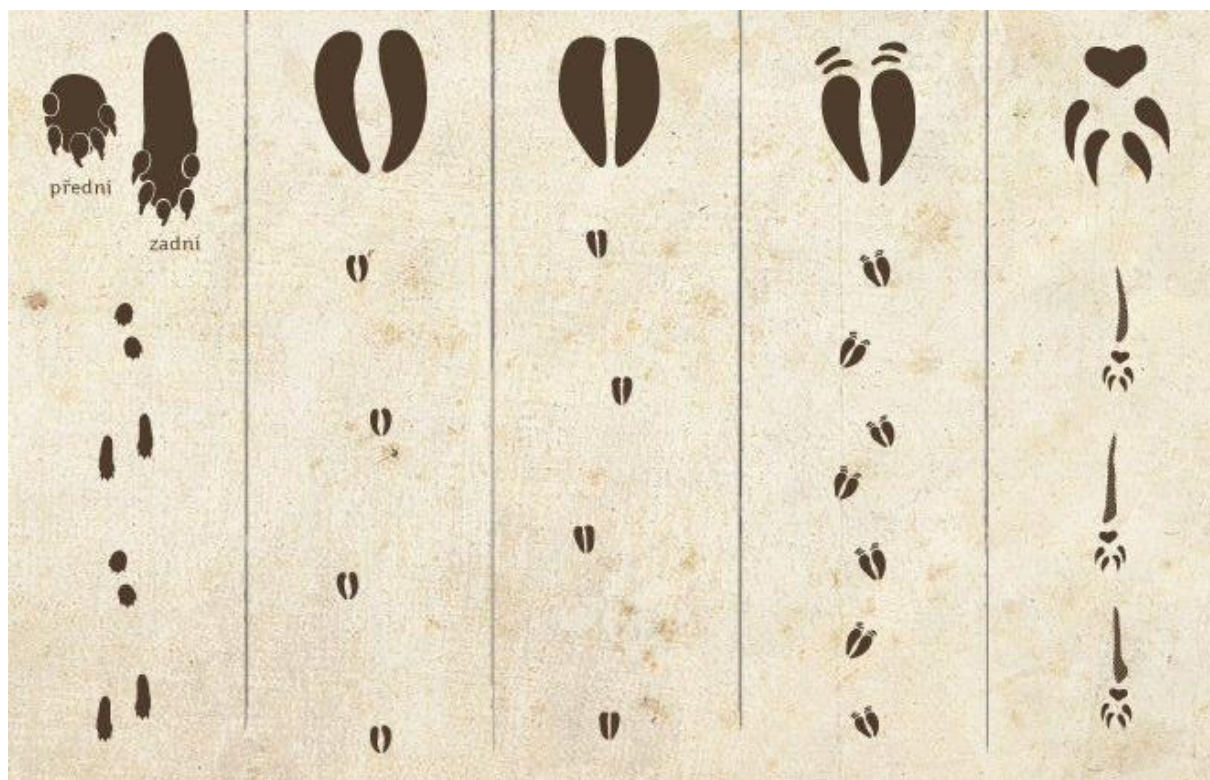

Dub letní

Buk lesní

Stopy lesní zvěře

Liška

Prase

Jelen

Srna

Zajíc

Jelen _____

- Co vše můžeš o jelenovi napsat?

- Jak se nazývá samice jelena?

Srnec _____

- **Co vše můžeš o srnci napsat?**

- **Jak se nazývá samice srnce?**

Liška _____

- **Co vše můžeš o lišce napsat?**

- **Jakou nebezpečnou nemoc lišky přenáší?**

Prase _____

- **Co vše můžeš o praseti napsat?**

- **Jak se nazývá samice prasete?**

Zajíc _____

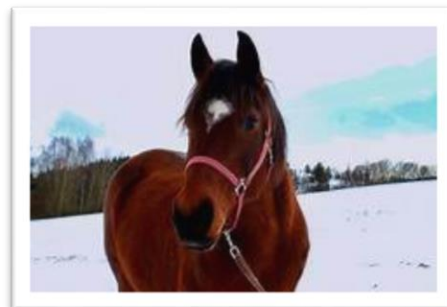
- Co vše můžeš o zajíci napsat?

- Jaký je rozdíl mezi zajícem a králíkem?

Ekosystém louka:

Kdo se pase na pastvinách?

1. Doplň správný název zvířete

2. Patří mezi sudokopytníky či lichokopytníky?

- Uved' proč

3. Jak nazýváme samici a mládě?

4. Za jakým účelem tato zvířata chováme?

Ekosystém louka :

Kdo se pase na pastvinách?

1. Doplň správný název zvířete

2. Patří mezi sudokopytníky či lichokopytníky?

- Uveď proč

3. Jak nazýváme samce a mládě?

4. Za jakým účelem tato zvířata chováme?

**Ekosystém louka:
Kdo se pase na pastvinách?**

1. Doplň správný název zvířete

2. Patří mezi sudokopytníky či lichokopytníky?

- Uveď proč

3. Jak nazýváme samce a mládě?

4. Za jakým účelem tato zvířata chováme?

Ekosystém louka :
Kdo se pase na pastvinách?

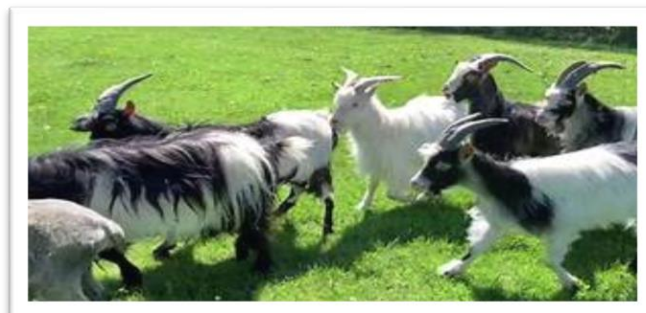
1. Doplň správný název zvířete

2. Patří mezi sudokopytníky či lichokopytníky?

- Uveď proč

3. Jak nazýváme samce a mládě?

4. Za jakým účelem tato zvířata chováme?

Ekosystém louka:

Kdo se pase na pastvinách?

1. Doplň správný název zvířete

2. Patří mezi sudokopytníky či lichokopytníky?

- Uveď proč

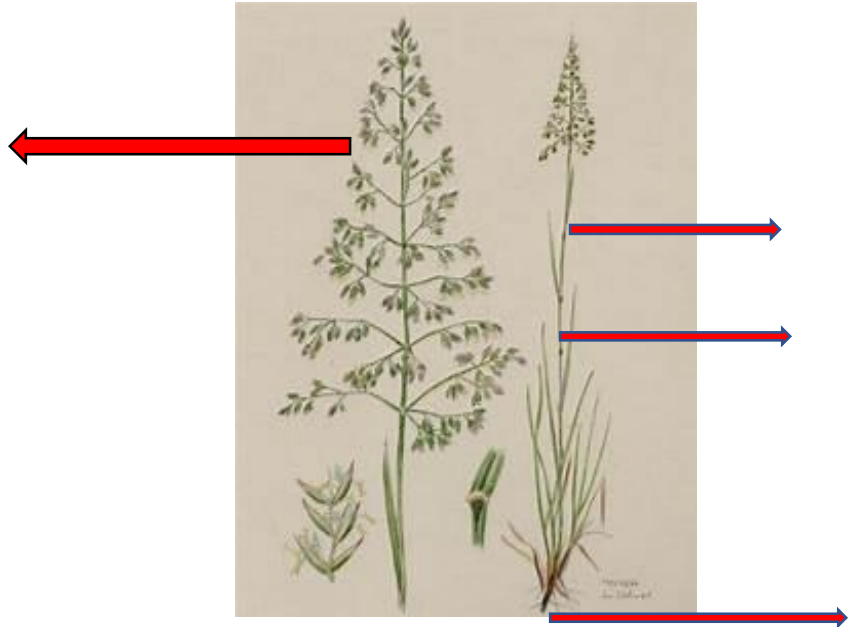
3. Z jaké země toto zvíře pochází?

4. Za jakým účelem tato zvířata chováme? Jde o běžný chov?

Rostlina na loukách

1. Napiš název rostliny a popiš stavbu těla

2. Rostlinu najdi a nalep na tento list

Rostlina na loukách

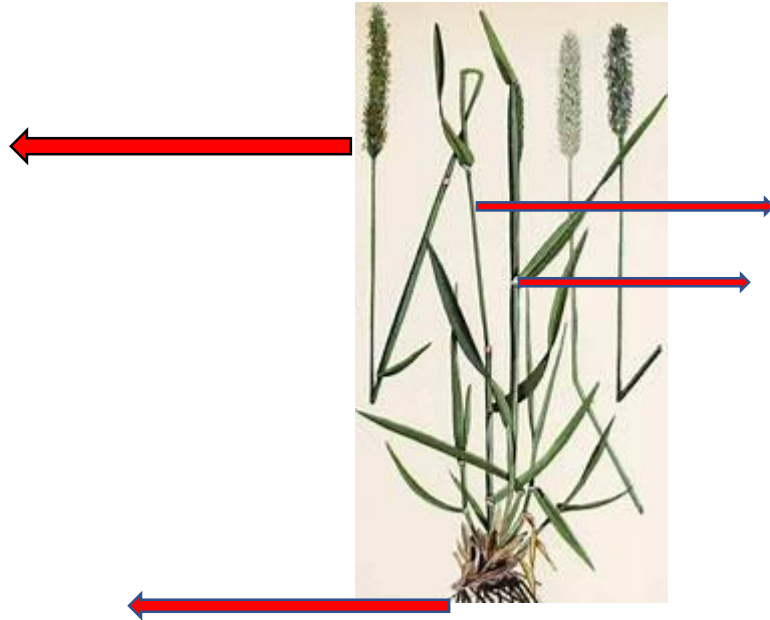
1. Napiš název rostliny a popiš stavbu těla

2. Rostlinu najdi a nalep na tento list

Rostlina na loukách

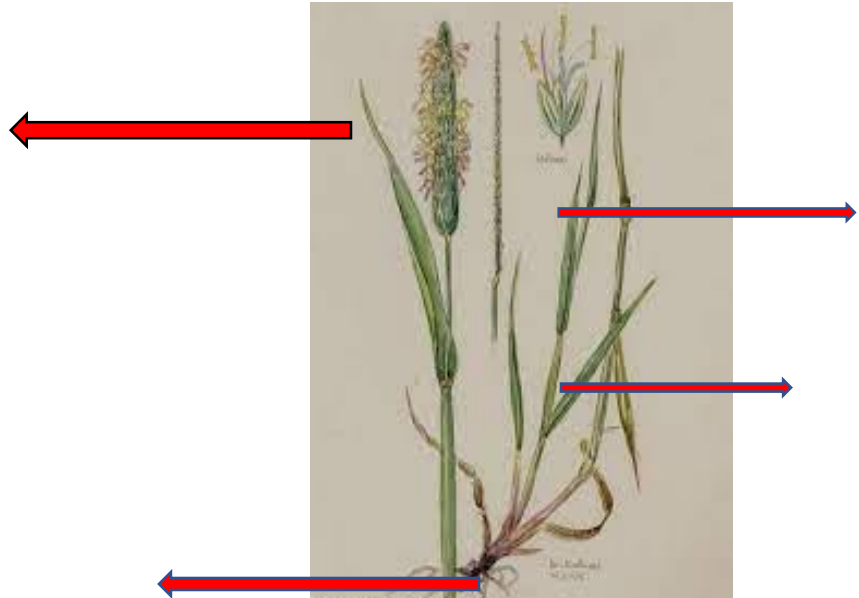
3. Napiš název rostliny a popiš stavbu těla

4. Rostlinu najdi a nalep na tento list

Rostlina na loukách

1. Napiš název rostliny a popiš stavbu těla

2. Rostlinu najdi a nalep na tento list

Rostlina na loukách

1. Napiš název rostliny a popiš stavbu těla

2. Rostlinu najdi a nalep na tento list

Kartičky s názvy rostlin a živočichů

pampeliška lékařská

sedmikráska obecná

kopretina bílá

zvonek rozkladitý

jetel luční

jetel plazivý

..

kohoutek luční

šťovík kyselý

jitrocel kopinatý

řebříček obecný

saranče obecná

kobylka zelená

včela medonosná

čmelák zemní

babočka paví oko

babočka kopřivová

bělásek zelný

Ekosystém rybníka:

1. K jakým účelům byly rybníky vybudovány?

- Uved' příklady

**2. Jaké rostliny a živočichové se nacházejí
v rybníku nebo v jeho okolí?**

**3. Co znamená výlov rybníka, kdy a za jakým
účelem se provádí?**

Kartičky s názvy rostlin a živočichů

vrba bílá

rákos obecný

orobinec úzkolistý

leknín bílý

kapr obecný

ondatra pižmová

štika obecná

vážka obecná

škeble rybníčná

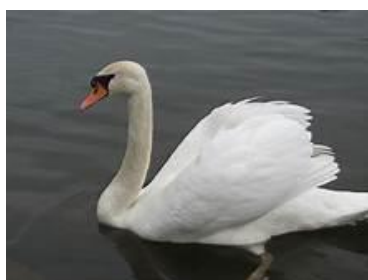
čolek obecný

kachna divoká

lyska černá

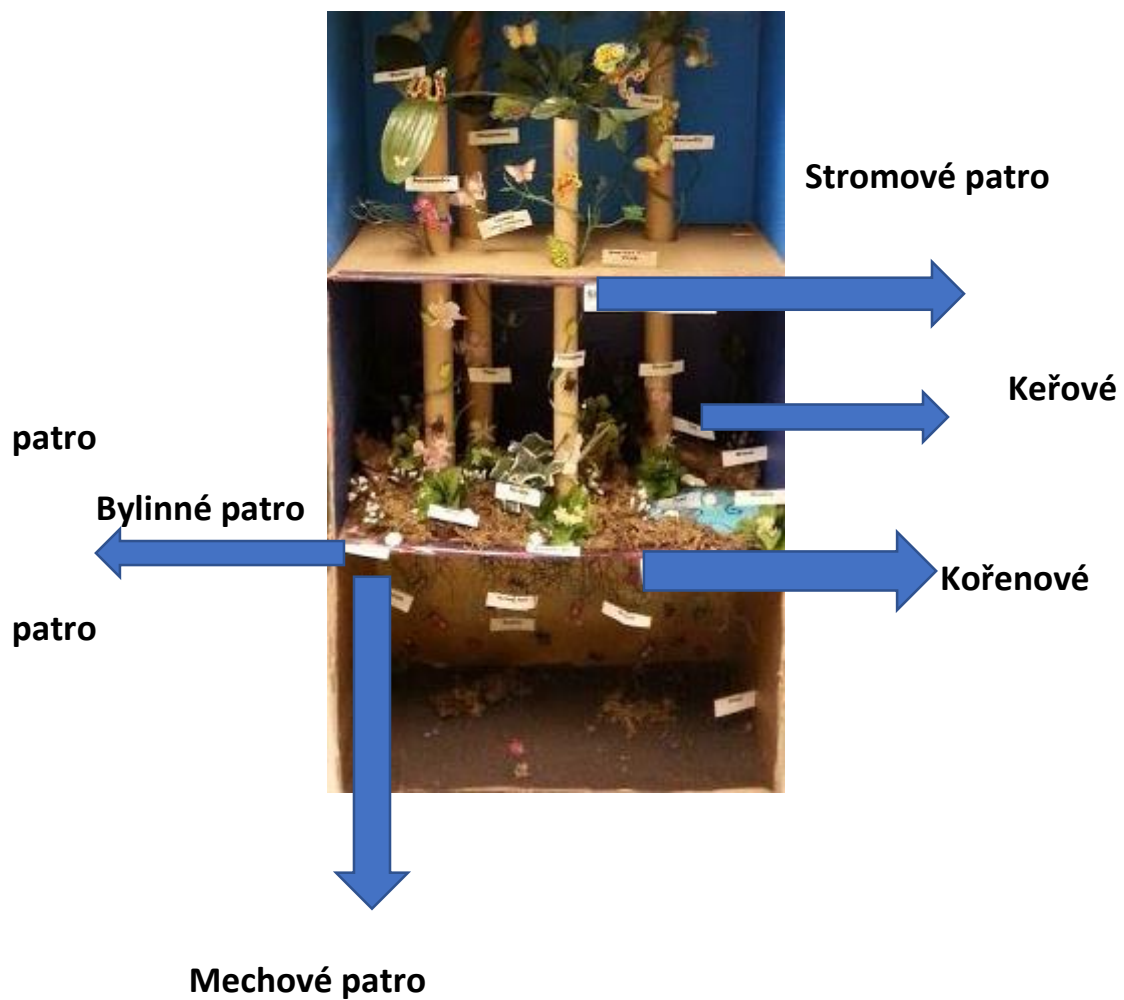

labuť velká

hryzec vodní

Model lesních pater v hodinách pracovních činností

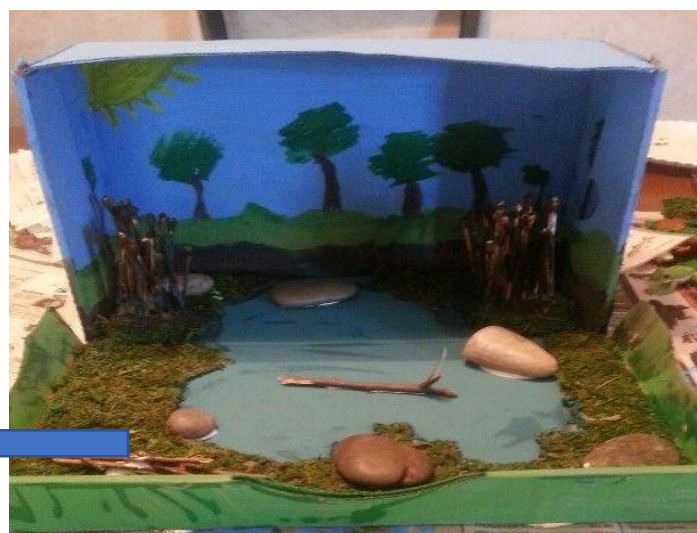

Model život v rybníku při hodinách pracovních činností

Rostliny
v rybníku a
jeho okolí

Živočichové v rybníku

Okolí rybníka